

Catalans a Amèrica: Els indians

**EL LÈXIC MARINER COM
A PATRIMONI IMMATERIAL**

**ENTREVISTA A LA
CERAMISTA GANXONA
QUIMETA SERRA**

**"A PALAMÓS FAN
PIPES, DE GROSSES
I DE PETITES"**

Colnatur

El teu **col·lagen** de confiança

El col·lagen és la proteïna més abundant del nostre cos i un dels principals components d'articulacions, ossos, músculs, genives, dents i pell.

Ho notaràs
i ho notaran!

Protecció natural
del **moviment**

Té cura de les teves **articulacions,
ossos, músculs, dents i pell**
de manera natural i efectiva

CREMA DE MASSATGE MUSCULAR

Especialment recomanat per:

- Esportistes
- Abans i després d'un sobre esforç físic
- L'alleujament de la fatiga diària

PRODUCTE ALIMENTARI

Sabor **molt Neutre** o **Fruites del bosc**

Especialment recomanats:

- A qualsevol edat, si vols **mantenir-te actiu**, practiques **esport o exercici físic**
- A partir de 40 anys

EN VENDA A LA **SECCIÓ
DE PARAFARMÀCIA I DIETÈTIQUES**

Segueix-nos a:
www.colnatur.com

ANUNCIAT A

LÍDER EN VENDES

Especialistes en **col·lagen**

Les proteïnes contribueixen a conservar la massa muscular i al manteniment dels ossos en condicions normals. La vitamina C contribueix a la formació normal de col·lagen per al funcionament normal d'ossos, cartílags, genives, dents i pell. (Reg. UE 432/2012)

Edita:

MITIC Gestió Cultural

Editor: Joaquim Ullan

Redacció: Eva Sans i Carme Camins

Publicitat: 690 381 496

Col·laboradors: Carme Camins, Núria

Aupí, Ariadna Sala, Fran Gutiérrez, Jordi

Salvador, Isabel Corominola, Núria Clara

(fotografia), Ester Agustí (disseny i

capçalera), Àrea de comunicació SSIBE, i

Cercle Català d'Història (CCH).

Redacció i administració:

C/ López Puigcerver 21, local 4,

17230 Palamós. Telf. 619 579 870

www.elfardelemporda.cat

redaccio@elfardelemporda.cat

@elfardelemporda.cat

Portada: Fons Fina Rocas

Contraportada: Pixabay

Han col·laborat: Dr. Fèlix Hereza, Natàlia

Burjachs, Dra. Anna Moyà (ABS Torroella

de Montgrí), Xarxa de Municipis Indians

i Anna Castellví.

El Far de l'Empordà és una publicació digital i mensual, divulgativa d'informació, independent, plural i de caire comarcal. La revista El Far de l'Empordà no s'identifica necessàriament amb les opinions dels autors i col·laboradors. Les persones que apareixen als crèdits no mantenen necessàriament una relació laboral amb El Far de l'Empordà.

Data de publicació: setembre 2016

Propera publicació: octubre 2016

L'hora decisiva

En el moment d'escriure aquestes lletres, el present del país es troba en una cruïlla decisiva per a encarar el nostre futur proper. Escassament en 48 hores, el sistema judicial espanyol, és a dir, aquella anomenada tercera cambra legislativa que "llima" tot allò que l'Estat no ha pogut guanyar de manera democràtica al Congrés, ha suspès la part més substancial de la llei catalana d'igualtat entre homes i dones; ha anunciat ja de manera oficiosa la supressió de la llei que prohibia la tortura als braus; ha demanat ja als legisladors el suplicatori per poder encausar a en Francesc Homs, i ha llençat a la MHP del Parlament de Catalunya, na Carme Forcadell als peus dels fiscals de l'Estat a fi que la demandin penalment. Cal no oblidar que algunes hores o dies abans, coneixíem les penes que aquests fiscals demanaven per al President Mas, i les Conselleres Ortega i Rigau per no haver obeït les peticions dels jutges, i també assistíem atònits, a l'espectacle abans mai vist, de la decapitació del líder dels socialistes espanyols, que després de l'ocurrència de proposar que potser era el moment de "parlar" amb els partits polítics catalans, va veure com al senyal del senyor "X", queia al damunt d'ell tot un eixam de voltors que sense pietat, el deixaven totalment esquarterat per les escales del famós local socialista del carrer Ferraz. Són coses de la política espanyola.

Mentrestant, a dins de casa, també tenim el nostre cavall de Troia. Per una banda tenim al PPC on el seu líder, el senyor Albiol, es queixa de què hem deixat sol a Mariano en la feina d'ajudar i salvar a Catalunya; tenim al senyor Iceta i el seu federalisme que ja no se'l creu ni el seu propi partit matriu; tenim també a la senyora Arrimadas que de vegades es creu que segueix vivint a Jerez de la Frontera; i per acabar tenim al duo Rabell / Coscubiela, que després de passar-se quasi un any demanant un referèndum pactat, quan el MHP Puigdemont el presenta durant la passada moció de confiança, voten en contra.

Arribats a aquest punt, podríem seguir fent una llista, com aquella de fa anys dels reis gots, enumerant totes les lleis derogades a Catalunya pel TC, una altra amb els greuges patits des de tots els àmbits, etc., etc., però potser el que caldria és que els catalans i en especial aquells que encara no semblen tenir clar el seu posicionament, fèssim un acte de reflexió, i ens preguntéssim que és realment el que volem per al nostre país i especialment, que és el que volem deixar als que vindran darrere. Sempre ens omplim la boca amb la idea que voldríem ser com Suècia, Suïssa, Dinamarca o països d'aquest estil que són Estats del benestar molt potents, però quant potser tenim l'oportunitat de fer el salt per a aconseguir aquest nivell, comencem a dubtar.

Simplement cal recordar que abans que nosaltres, molta gent s'ha deixat fins i tot la vida en la lluita per les llibertats i els drets. Serem capaços ara d'estar a l'alçada de les circumstàncies o continuarem essent uns passerells en mans dels grans 'señoritos' de l'Estat?

SUMARI

3 EDITORIAL

4 - 10 **TEMA DEL MES.** L'origen dels indians.
Eva Sans.

12-13 **L'ENTREVISTA.** Anna Castellví, gerent de la Xarxa de Municipis Indians.
Carme Camins

14-17 **REPORTATGE.** Festetes d'estar per casa.
Isabel Corominola

19 **REPORTATGE**
Fang i pipa... .. Pere Trijueque

20 **OPINIÓ.** Dr. Fèlix Hereza / Natàlia Burjachs

21 RACÓ DEL LECTOR

22-23 **L'ESPAI DE LES ARTS**
Mar, veles i bicicletes de fang. Entrevista a la ceramista ganxona, Quimet Serra. Ariadna Sala

24-25 **TERRA DE MAR**
El lèxic mariner com a patrimoni immaterial (2). Jordi Salvador

26 **AIRES DE TRAMUNTANA.** Joaquim Ullan

27 **RACONS DE L'EMPORDÀ.**
Núria Clara Corominola

28-33 ACTUALITAT

34 **LECTURES RECOMANADES.**

36-37 **SALUT.** Setembre: Tornada a l'escola.
Dra. Anna Moyà

38 **ELS NOSTRES MOTS.** Núria Aupí
EMPORDANET RIALLER. Fran Gutiérrez

39 **MENS SANA.** Intel·ligència artificial.
Carme Camins

40 **EPISODIS**
Carta d'un dels executors del general Josep Moragues. Joaquim Ullan

L'origen dels indians

Conèixer i saber-ne una mica més dels indians és endinsar-nos en el sabor d'Ultramar, el comerç marítim amb Amèrica i l'arribada a Catalunya de tot un seguit de costums que encara perduren en els nostres dies. Ens apropem als orígens dels indians a través de la **Xarxa de municipis indians** de Catalunya, una associació cultural sense ànim de lucre que neix amb la finalitat d'investigar, identificar i difondre el patrimoni material i immaterial dels indians.

Història i cultura compartides

La Xarxa té creats instruments que impulsen el coneixement de la història i la cultura compartida entre els municipis i el continent americà, alhora que propicia la recuperació, conservació i difusió del llegat indià dels municipis que integren aquesta xarxa. Gràcies als anys de viatges d'anada i tornada, els indians van construir un pont entre dos mons tan diversos i diferents com són Amèrica i Catalunya, deixant un pòsit cultural que encara avui manté vius els seus vincles històrics. Els anys de treball, la con-

vivència amb cultures diverses i la relació amb altres emigrants com ells, els van dotar d'experiència, els van facilitar l'establiment de xarxes socials i comercials, així com els van ajudar a descobrir grans oportunitats de negoci. Convertint-se, en qualsevol cas, en personatges influents de l'època tant en l'àmbit econòmic, com en el social i cultural, tant en la nostra terra com fora de les nostres fronteres.

Les petjades indians a Catalunya

La figura dels indians recull molts dels valors, tradicions, símbols i creences que són propis de la identitat cultural catalana, passant a formar part de l'imaginari col·lectiu. Qui no coneix o té un parent que va anar a Amèrica?

Hi ha molts municipis indians, i van creixent encara més a mesura que els municipis descobreixen traces indians a casa seva. Per exemple, a Torredembarra, municipi de la costa tarraconense marxà cap a Cuba a fer les Amèriques l'indià més famós de Catalunya, Joan Güell Ferrer (1818-1833). A la tornada s'instal·là a Barcelona i

creà La Barcelonesa, procedent de la *Maquinista Terrestre y Marítima*, i el Vapor Viejo de Sants, una companyia fabril cotonera. El seu fill, Eusebi Güell bacigalupi, fou el gran mecenes d'Antoni Gaudí Cornet.

També hi ha petges indians a municipis com Palamós i Pals i de ben segur que a poc a poc se n'aniran descobrint més en més municipis de Catalunya.

ARENYS, UN DELS GRANS EXPONENTS

Durant els segles XVIII i XIX foren abundants els arenyencs que van marxar joves a "fer les Amèriques", disposats a treballar de valent i amb l'únic objectiu de fer fortuna.

Molts d'ells eren navegants, com els membres de la família Baralt, fundadors de l'escola nàutica de pilots que coincidirà amb l'època d'or de les drassanes, els més importants de la costa nord-catalana fins a finals de segle. Durant els dos primers terços del segle XIX, l'activitat naval continua en gran puixança. Fonden a Arenys de Mar cada any uns

490 vaixell. Cada dia hi arriben càrregues de ceràmica de Breda destinades a ultramar. També s'exporten, sobretot a *Matanzas*- on s'hi trobava una important colònia d'arenyencs- puntes, suro, fusta, armes, mitges, pintures d'artistes barcelonesos, etc. Molts arenyencs van anar a Amèrica i alguns tornaren rics.

Algunes de les seves obres

- **Asil Torrent.** (1897). Antoni Torrent Carbonell va construir aquest asil per la gent gran i va crear un patronat de socors per a malalts i famílies pobres.
- **Edifici Xifré,** antic Hospital de Pobres.
- **El Paradís.** Salvador Castelló Sala, que havia estat propietari d'un enginy de sucre en Matances, va adquirir un antic convent per a convertir-lo en un deliciós palauet envoltat de jardins amb un hivernacle neoclàssic, al qual va fer portar una mostra de plantes tropicals algunes de les quals encara es conserven vives.
- **Teatre Principal.** Finançat per Josep Xifré i altres indians enriquits del municipi.
- **Escola Nàutica.** Fundada per Josep Baralt Torres en una casa de la seva propietat.
- **Casa Torrent.** Propietat d'Antoni Torrent, es va distingir per les seves aportacions econòmiques desinteressades amb finalitats culturals (certamen literari, Ateneu, obres de millora de l'església).
- **Can Còrdova.** La família Còrdova, propietaris d'un enginy i una residència a l'Havana, es van fer construir una espectacular casa modernista al municipi.
- **Cementiri de Sinera.** Considerat un dels cementiris més bonics de Catalunya, on Salvador Espriu va escriure l'últim poema del llibre *Cementiri de Sinera*. Destaquem els espectaculars panteons d'indians realitzats per l'escultor Llimona, com ara el mausoleu de la família Massaguer.

BEGUR MÉS ENLLÀ DE L'OCEÀ ATLÀNTIC

La recerca i comercialització del corall va ser una de les principals activitats econòmiques de Begur ja des del segle XIV. La crisi del sector coraller, a causa dels descobriments de nous i grans jaciments a Itàlia, afegida a les pèssimes perspectives de l'agricultura, amb una vinya fortament castigada per la fil·loxera que arruïna a la pagesia, va obligar a molts begurencs a travessar l'oceà Atlàntic, a la recerca de fortuna al continent americà. Al llarg del segle XIX més de 500 homes joves begurencs (d'una població de 1.500 habitants) van emprendre aquesta ruta, d'entre els quals més del 87% es van establir a l'illa de Cuba, la mítica perla del Carib, mentre que la resta ho van fer en altres països americans, com Puerto Rico. De fet, l'empremta indiana determinarà la configuració arquitectònica actual del poble. Dins de la trama urbana del municipi de Begur trobem un conjunt exquisit

Bonaventura Puig i Anita Costas (Foto: Arxiu Municipal de Blanes, AMBL)

Família Bonaventura Puig Martin (Foto: Arxiu Municipal de Blanes, AMBL)

de cases indians datades entre els anys 1860 i 1887. A més de fer-se construir magnífics edificis quan van tornar, els indians de Begur també van invertir en la indústria del suro. Els casals indians de Begur tenen un fort aire colonial.

Edificis indians

Casa Josep Forment de 1866, amb les inicials J.F.P, un magnífic casal indià. La casa disposa de la clàssica galeria colonial, sempre elegant i distintiva. Josep Forment va emigrar a l'Havana el 1845, va viure gairebé 20 anys i en tornar es casa en segones núpcies amb una noia de 26 anys més jove, **Casa Pere Roger** de 1860 amb boniques pintures als sostres i una doble arcada posterior que dona al jardí posterior, on es poden admirar bells frescos amb escenes paisatgístiques de caire romàntic. Es considera la casa més característica del Begur indià. Pere Roger i el seu fill Francesc van prosperar a Cuba amb la fàbrica tabaquera La Rosa, si bé també fabricaven el paper de fumar Jean-Roger, el Casino Cultural: Els indians més acabats van sufragar el 1870 al Casino Cultural, que encara avui dia segueix aportant als begurencs aires que li van insuflar aquells homes vinguts del futur. Se li denominava el *Casino dels Senyors*, ja que també existia el *Casino dels obrers*.

BLANES VA A FER LES AMÈRIQUES

L'arribada dels primers mariners procedents de Blanes a diferents

punts de les colònies americanes en l'últim terç del segle XVIII iniciava un intens moviment migratori a la localitat que va continuar al llarg del segle XIX concentrat a Cuba, Puerto Rico o l'Argentina, llocs aquests on els blanencs van desenvolupar una important xarxa comercial. Es té constància que nombrosos blanencs entre 1839 i 1862 van emigrar a Amèrica.

Després d'anys de privacions i treball dur, molts van retornar amb els seus propòsits complets. Al municipi es conserven vestigis de la seva filantropia, com l'edifici de l'antic hospital, el col·legi blanenc i el record de les seves donacions a l'Església de Santa Maria, així com a les capelles de l'Esperança i el Vilar.

El seu llegat arquitectònic

Es manifesta en edificis que es van construir com a residència habitual o d'estiueig. Alguns exemples: **Can Nonell**: Una de les famílies d'americans més riques, fundadors a Barcelona de la Banca Nonell, l'**Ermita de l'Esperança**, amb decoració de motius mariners i una imatge de Sant Elm a qui agraïen la seva sort els americans blanencs. L'**Hospital de Sant Jaume**: Diversos indians van promoure la construcció d'aquest hospital, entre els quals mereix citar Miquel Ferrer Torras casat amb una llorenca que va comprar dues cases a Santiago de les Vegas, i a través del lloguer sufragava les despeses dels hospitals de Blanes i Lloret de Mar. Un altre indià que va sufragar l'hospital va ser Vicenç Coma Ferrer, el qual també

va participar en la construcció del port i el pont sobre el riu Tordera, o les famoses Caves Mont-Ferrant impulsades per Agustí Vilaret, la primera de l'estat en fabricar cava.

CALONGE CAPTIVADA PEL NOU MÓN

La màgia de l'aventura d'ultramar va hipnotitzar a alguns habitants de la petita població de Calonge. En aquest sentit, Josep Vila Mir va ser el primer emigrant a Amèrica documentat en la població, que es va establir a Veneçuela en 1799. Al llarg del segle XIX es van succeir els viatges de joves, alguns adolescents, especialment a Cuba. Alguns van aconseguir el seu somni, com Joan Pallimonjo, un dels fundadors de la ciutat de Cárdenas o els germans Molla Presas, responen així al patró de l'indiano com a home de procedència humil fet a si mateix.

Interessos filantròpics

Un cas diferent és el de l'empresari i filantrop Artur Mundet Carbó, que ja pertanyia a una família benestant de Sant Antoni. Mundet va cursar estudis a l'escola del municipi i va aprendre l'ofici de taper a la fàbrica del seu pare. Llavors, es traslladà a Nova York on el pare tenia una sucursal de la seva empresa i, des d'allà, va iniciar l'expansió del negoci per Amèrica. Va establir la seva residència a Mèxic on fundà el 1907 una important empresa embotelladora. Mundet va inventar un nou tipus de tap, que combinava el metall

amb el suro (corcholata) i va llançar al mercat el **Sidral Mundet**, beguda que li va reportar una gran fortuna. Reconegut filantrop, Mundet va fer al llarg de la seva vida importants donatius a diverses entitats mexicanes i al seu poble natal, com la **Germandat Arturo Mundet (1934)** i el **Teatre Municipal (1879)**.

Calonge indià

Trobem exemples com són la **Casa Molla del Pedró**: Els germans Joan i Francesc Molla van crear a l'Havana la societat comercial **Molla & Co.** Francesc va ser un ferri preservador de la identitat catalana, president del Cercle Català de l'Havana, va fundar la fleca "**La Catalana**", també hi ha la **Casa Vilar**. Construïda per Lluís Vilar Puig en tornar de Cuba, on s'havia casat amb Dominga Juera Patxot, una de les majors protectores de Calonge i Sant Feliu de Guíxols, llocs en els quals va realitzar importants obres de beneficència.

LA BARCELONA INDIANA

Al districte de Sant Andreu de Barcelona també hi ha el barri dels indians.

La tradició oral assegura que l'any 1903 l'indiano reusenc Francesc "Panxo" Subirats (1843-1913), agent de canvi i borsa, va comprar els terrenys de l'actual barri amb 2

potentats més com a socis: Dídac Frau Mayans, també corredor de borsa, i Josep Trius, empresari teatral i regidor de l'Ajuntament de Barcelona.

Els socis de Subirats es van fer construir les torres de **Can Frau** i **Can Trius** i la seva vídua, Carme Escoté, va construir **Villa Carmen**. Al costat d'ells, destaca l'indià de Reus, Joan Güell Ferrer (1818-1833). Al seu torn, es va instal·lar a Barcelona i va crear **La Barcelonesa**, precedent de la **Maquinista Terrestre i Marítima**, i el **Vapor Vell de Sants**, una companyia fabril cotonera.

Posteriorment, l'Ajuntament de Barcelona (1920) va posar als carrers del districte de Sant Andreu dels topònims de Manigua, Cuba, Puerto Príncipe, Matances, l'Havana, Pinar del Río i Cienfuegos en record als indians que van comprar els terrenys i van fer néixer l'actual barri tal com el coneixem avui dia.

LLORET DE MAR I EL GRAN IMPULS NAVILIER

A mitjan segle XVIII eren molts els navegants lloretencs que anaven a Amèrica d'una forma més o menys declarada. Però l'any 1778 quan el rei Carles III va promulgar *el Decret de Lliure Comerç* amb les colònies americanes es va produir un gran impuls per a l'activitat naviliera del poble (entre 1812 i 1869 van arribar

a construir 130 vaixells), i també es va potenciar i consolidar la marina mercant. Al voltant de la marina mercant lloretenca va florir tot un comerç d'exportació i d'importació que va enriquir bona part de la població. Els vaixells es dirigien a Santiago de Cuba, l'Havana, Montevideo o Buenos Aires carregats de vi, oli, teixits, sal, farina i altres mercaderies. De tornada, portaven a Catalunya significatives provisions de cotó, fustes nobles, pells, sucre, cafè, tabac, rom, "tasajo", etc.

L'altra cara de la moneda

A Lloret de Mar hi va haver una gran quantitat de dones vídues -joves i riques-, uns carrers i places elegants, un sumptuós cementiri d'estil modernista -amb obres de destacats arquitectes, com ara Puig i Cadafalch, Antoni Gallissà o Conill Montobbio-, i uns edificis públics de certa rellevància artística, entre els quals poden citar-se l'ajuntament, les reformes modernistes escomeses a l'església, les escoles parroquials, etc. Entre 1880 i 1920 la fesomia urbana de Lloret de Mar va experimentar un canvi radical. No obstant això, a partir de la segona dècada del segle XX, també entrarà en declivi la figura de "l'americà".

Alguns exemples són la **Casa de Nicolau Font Maig**: Construïda el 1877 per l'indiano Feliu Torras Mataró que va fer la seva fortuna

>>>

OCELLERIA LA SELVA

FRANCESC GUTIERREZ

TEL: 629764936

C/ Verga del carme n.º 6

17230 Palamós

MASCOTES, ACCESSORIS, ALIMENTACIÓ

OFERTA

Pinso de GAMMA ALTA i AQUARIS

Fins un **50% dte.!!**

a Cuba. Hem de destacar la deliciosa porta modernista de fusta amb reixa de ferro treballada en *coups de fouet* i unes figures simbòliques d'indians. Font Maig, des de Cuba a través del seu apoderat, va fer restaurar i adaptar el Monestir de Sant Pere del Bosc, *treballs realitzats per Puig i Cadafalch*. Per les seves activitats filantròpiques, Font va ser nomenat Comte de Jaruco.

L'especial rellevància del Cementiri dels indians

El conjunt monumental del recinte funerari de Lloret de Mar, també conegut com el cementiri dels indians, acull una mostra del millor modernisme de finals del segle XIX i principis del XX de temàtica marinera. En ell trobem l'empremta d'importants arquitectes com Antoni Gallissà en el Panteó Casanovas Terrats o la de Josep Puig i Cadafalch en el Panteó Costa Macià.

PALAFRUGELL I EL NAIXEMENT DE LES HAVANERES

Des de la segona meitat del segle XVIII, diversos palafrugellencs van participar de manera activa en el co-

merç colonial americana.

Tomas Prats i Miquel Serra tenien casa oberta a Cadis, port que va tenir el monopoli del comerç amb Amèrica. De la ciutat gaditana i de Guatemala van liderar el "*grup de Palafrugell*", un cercle de comerciants del municipi que van llogar les primeres naus catalanes a les colònies a partir de 1765. Durant el segle XIX la presència d'emigrants del municipi a Amèrica es va incrementar (Cal destacar al filantrop Josep Torres Jonama) i es va focalitzar en les colònies de Cuba i Argentina. Sense oblidar que durant la Guerra de Cuba de 1898 diversos veïns van ser embarcats cap a una guerra no desitjada.

La petja cultural indiana a Palafrugell

Els Bassa Llorens són una família empordanesa de fortes conviccions religioses i arrels catalanistes, que van trobar en la llunyana Amèrica els instruments per erigir-se en defensors acèrrims de la llengua i la cultura catalanes a través dels mitjans de comunicació i de diferents entitats catalanes a l'Argentina. Finalment, avui el municipi és re-

conegut per les havaneres, la gran aportació musical que ha fet Cuba a Catalunya. Des de l'any 1967, se celebra la popular Cantada d'Havaneres de Calella de Palafrugell.

Com a elements i patrimoni indià, destaca la **Casa Josep Pla** on vivia el jove escriptor Josep Pla. La família va rebre l'ajuda de l'oncle americà Esteve Casadevall, que havia fet la seva fortuna amb el tabac a Cuba o Can Bassa. Joan Bassa i la seva esposa Irene Rocas la van construir amb les rendes de Cuba. A l'interior es conserven dibuixos i textos com "*Adéu Catalunya*" i "*Adéu Llofriu*". Actualment acull el **Centre Social i Cultural de Llofriu**.

EL LLEGAT INDIANO, RECURS TURÍSTIC I CULTURAL

El llegat indià se'ns presenta com un potencial recurs turístic i cultural, d'interès nacional. Ofereix una varietat de recursos i atractius diferencials que, degudament estructurats i promocionats, poden esdevenir un nou producte turístic cultural, amb

Indians amb els característics pantalons blancs

Joan Rocas Romaguera, 10-7-1866 (Foto: Fons Fina Rocas)

Joaquim Prats Carreras Cardenas 13-2-1878

elements per a la diversificació i l'especialització de l'oferta.

La Ruta Indiana creada per la Xarxa de Municipis Indians, és un producte de turisme cultural i patrimonial que ofereix una alternativa al tradicional sol i platja i que mitjançant una correcta planificació pot contribuir a la desestacionalització de la temporada turística dels municipis. Especialment, vol contribuir al desenvolupament local dels municipis que formen part de la xarxa, la conservació del seu patrimoni cultural i la posada en valor de la seva identitat local.

El ric patrimoni intangible dels indians ofereix l'oportunitat d'enllaçar els diversos productes sota una mateixa marca, la dels indians. D'aquesta manera, la ruta és una eina potencial per a la promoció integral del territori, així com un vehicle per fer una posada en valor efectiva del patrimoni cultural dels pobles com a manifestació viva de la nostra identitat i diversitat cultural.

La funció dels indians

Cal destacar el paper que van tenir els indians com a mecenes de l'art, l'arquitectura i les arts decoratives a Catalunya, sobretot a partir del segon quart de segle, quan el comerç i la indústria van activar l'economia del país. Un altre aspecte que caracteritza els indians és el seu esperit altruista, ja que van contribuir a la construcció d'hospitals, asils, escoles i centres de beneficència, així com millorar les condicions de vida dels seus pobles i de la seva gent. El modernisme a Catalunya és l'estil en el qual es van construir hospitals, convents, teatres, fàbriques, esglésies, residències particulars i cases d'estiueig. Aquest estil arquitectònic s'adapta als diferents usos i es posa al servei de la burgesia catalana formada en part pels catalans enriquits a Amèrica.

CREA LA NOVA INDÚSTRIA

Amb els anys de relacions comercials i el seu retorn, els indians van impul-

sar l'economia del XIX, alhora que van contribuir a la modernització del país, especialment a les àrees de la indústria, el comerç, l'agricultura i els mitjans de transport. A l'india que va invertir la seva fortuna en la construcció de vaixells se li coneix com navilier. A més de la construcció de les embarcacions, es dedicaven també al transport marítim. Una de les empreses més importants va ser la **Transatlàntica Espanyola** fundada el 1850 per l'india Antonio López i López, conegut com el *Marquès de Comillas*, el qual tenia el monopoli en el transport de passatgers i correu entre la Península i les illes de Puerto Rico, Santo Domingo i Cuba.

PATRIMONI MUSICAL I NOU LLENGUATGE

Els indians quan retornen a la seva terra natal després d'anys de viure a Amèrica ho fan impregnats del gust i la moda que havien vist. Així que

CRISTALL
GRANJA

ESPECIALITATS:
ENTREPANS CALENTS,
BIKINIS, XOCOLATA A LA
TASSA I EL MILLOR CAFÈ!

C/ López Puigcerver, 21 (darrera Passeig del Mar)
T. 972 314 605 - 17230 Palamós (Girona)

DEFINICIÓ D'INDIÀ-AMERICÀ-CUBÀ: Aquell que emigra al continent americà durant els segles XVIII i XIX a la recerca de fortuna (o per a ampliar negocis) i torna al seu país d'origen amb el capital aconseguit.

arriben a Catalunya prenent cafè, fumant tabac i taral·lejant les melodies que tantes vegades havien sentit a les colònies.

L'origen de l'havanera és el ball de saló anomenat contradansa cubana. Aquest ball va néixer a Anglaterra, va passar a França i després a Espanya on els comerciants de la metròpoli el van portar a Cuba. A l'illa, els músics cubans van modificar la contradansa i, al llarg del segle XIX, van incorporar la música dels esclaus negres i van canviar el ritme. Aquest fenomen és conegut com a *criollització* i va donar lloc a allò que avui coneixem com l'havanera.

La cançó de taverna

A finals del segle XIX la cançó de taverna va acollir a l'havanera com un gènere més del seu repertori. Va ser introduïda pels indians retornats i les seves lletres sovint evocuen l'aventura americana. Aquestes melodies van ser popularitzades per pescadors i "corchotaponeros" en tavernes i locals de reunió dels obrers. Al principi es denominaven americanes i, posteriorment, es van denominar havaneres. Segons el músic Castor Pérez, després d'anys d'investigació sobre el gènere, les primeres havaneres cubanes eren

pensades per a veu de dona. Calella de Palafrugell és el bressol de l'havanera amb la popular Cantada d'Havaneres de Calella que acull milers de visitants cada any. Tot i que les havaneres tenen un origen cubà, són més populars a Catalunya que a Cuba, on és un gènere musical poc conegut.

PATRIMONI GASTRONÒMIC

La gastronomia és un recurs i un motor turístic a partir del qual Catalunya ofereix un nombre important de productes i serveis de gran qualitat. Així doncs, la gastronomia és un reclam turístic de primer ordre i un element a afegir a la resta de valors del territori. A més de la qualitat i la riquesa dels seus productes, el que en els últims anys ha convertit Catalunya en un referent gastronòmic internacional és la seva cuina innovadora.

Els indians van ser els introductors a la gastronomia nacional de productes americans tan populars com el cafè, el sucre, la xocolata, el rom o les fruites exòtiques com el palo-santo.

El gall dindi salvatge (gall dindi) o l'ànec crioll (ànec mut), dues aus

amb poc greix i molts nutrients, es van introduir a la cuina catalana al segle XIX i actualment constitueixen un dels plats més solemnes i coneguts del Nadal. Els però l'aportació dels indians a la cuina catalana va ser reduïda. De Cuba dels indians van portar la cuina criolla, que era la típica de l'illa.

A Cuba, els criolls eren els descendents dels europeus nascuts en terres americanes i la cuina criolla era el fruit de la barreja de diferents cultures de l'illa: els indígenes, els esclaus negres i els emigrants espanyols.

El plat més popular que van portar els indians és l'arròs a la cubana on un ingredient fonamental és l'arròs i es pot menjar amb fesols negres, carn picada, tomàquet i s'acompanya d'un plàtan fregit. Altres plats i productes popularitzats pels indians van ser la vedella amb salsa de tomàquet, la sopa de farina o el pastís.

Font: "El relato Indiano, el gran desconocido", A. Castellví

Eva Sans

"*Fer les Amèriques*", per exemple equival a dir fer-se ric o "*perdre la maleta a l'Estret*" significa tornar a casa sense diners.

"*Se li ha pujat el català al cap*", voldrà dir que aquesta persona està bastant enfadada.

DE L'1 AL 31 D'OCTUBRE DE 2016

PALAMÓS

GASTRONÒMIC

Del mar a la taula

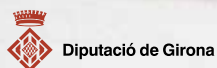
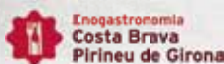
Tasta les millors propostes culinàries amb peix i marisc de temporada de la Llotja de Palamós

De tapes per Palamós

Segueix la ruta de tapes a les tavernes de la ciutat

Més informació
palamosgastronomic.cat
visitpalamos.cat
gastronosfera.com

Inedit en recomana un consum responsable. 4,8°

Anna Castellví, gerent de la Xarxa de Municipis Indians

Com va néixer la idea de recuperar el patrimoni dels indians i crear l'itinerari?

La idea va néixer l'any 2004, ja que des de l'ajuntament de Begur veuen la necessitat real de dinamitzar el patrimoni cultural indià, com a recurs turístic de qualitat i es fa una aposta de futur i s'organitza la Fira d'Indians com a esdeveniment lúdic-festiu-cultural que ha esdevingut un èxit. Arran d'aquesta primera fira, l'any 2005 s'envien enquestes a 50 municipis amb patrimoni indià per tal d'avaluar el seu grau d'interès i en el marc de la II Fira d'Indians es celebra el I Fòrum de Municipis Indians. Aquest fòrum seria la llavor del que és ara l'actual Xarxa de Municipis Indians de Catalunya que fa néixer l'any 2008.

A partir d'aquí una de les primeres accions que es varen fer és crear

rutes pel patrimoni indià a les poblacions que fan començar a formar part de la Xarxa i se'n editaren uns fulletons que encara avui en dia són vigents.

Quina és la tasca de la Xarxa de Municipis Indians de Catalunya?

La tasca de la Xarxa es centra a desenvolupar un projecte comú, que permeti crear instruments que impulsin el coneixement de la història i cultura compartida entre els municipis indians i amb el continent Americà. I per tant, que ajudi a contribuir a la recuperació, conservació, i difusió del llegat indià dels municipis que integren la Xarxa.

Que heu fet i que voleu fer en un futur?

En una primera fase, com he comentat abans, es van crear rutes del patrimoni als municipis adherits. L'any 2015 es van editar uns quaderns pedagògics per facilitar als mestres de cicle mitjà de les escoles dels municipis que formen part de la Xarxa a explicar el relat i la història dels indians en general i al seu municipi en particular. I pel futur, tenim pensat fer una APP per tal que qualsevol persona pugui fer i conèixer aquest patrimoni "in situ", visitant els municipis amb història indiana. Es senyalitzaran els elements patrimonials indians amb

un element indicatiu i llavors amb l'aplicació podràs saber més sobre aquella casa o element que s'està visitant. Esperem que abans de l'estiu del 2017 la tinguem enllestida.

A part de Begur quins altres pobles tenen una important història indiana?

Penseu que a Catalunya hi ha més de 50 municipis que tenen algun patrimoni (tangibles o intangibles) indià. La Xarxa de Municipis Indians de Catalunya està formada actualment per 11 municipis: Arenys de Mar, Begur, Blanes, Calonge-Sant Antoni, Districte Sant Andreu (BCN), Lloret de Mar, Palafrugell, Sant Pere de Ribes, Sitges, Tossa de Mar i Torredembarra que comparteixen una part important de la seva història, les relacions mantingudes amb Amèrica.

A Catalunya hi ha altres municipis amb un ric passat indià i que no formen part de la Xarxa com Cadaqués, Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú, Vilassar de Mar, el Masnou, Olot, entre altres. Amb algunes ja estem en converses per tal que s'adhereixin aviat.

Comunitats com Cantàbria, Astúries, País Basc, Galícia i Canàries també comparteixen aquest passat indià. A més de moltes poblacions de la costa de Portugal.

L'expressió que tots hem sentit d'anar a fer les Amèriques què voldria dir?

“L'india”, “americano” o “cubano” era aquell noi que emigra a Amèrica (a les antigues colònies espanyoles, bàsicament) en cerca de fortuna i torna al seu país d'origen amb el capital aconseguit. El període històric compren les èpoques de meitat del segle XVIII fins a principi del segle XIX. He de destacar que només es considera india el que torna enriquit i al seu lloc d'origen, si no torna enriquit, és considerat un emigrant i si no torna, és un català d'Amèrica. Malauradament molts no van arribar al seu destí (pel llarg viatge, malalties...) i molts no van tornar mai.

Una vegada tornats i instal·lats als seus llocs d'origen invertien part dels guanys a millorar i modernitzar la vida dels habitants dels pobles i municipis que els van veure néixer.

Creus que es confon el Modernisme i els Indians, en què es diferencien?

No es poden confondre. Primer van ser els indians i després el modernisme. El modernisme no tan sols és un moviment arquitectònic sinó que és un moviment social. Des de la Xarxa sempre defensem que sense els indians avui en dia a Catalunya no tindriem modernisme.

Quina aportació social varen fer els indians en tornar a Catalunya i que ens varen portar?

L'aportació dels indians és brutal i malauradament molt desconeguda. En l'àmbit arquitectònic, literari, escultòric, pintura, gastronomia, infraestructures, música, esports, costums, paraules... i també un moviment social. No oblidem que l'india es vestia i tenia uns costums que aquí ens eren desconeguts. La construcció del ferrocarril a Catalunya va ser possible gràcies a diverses empreses promogudes per indians.

El primer tren que es va inaugurar a l'Estat espanyol va ser a la colònia de Cuba el 1837 i va unir la Capital de l'illa, l'Havana amb la regió de Güines. Es tractava de la segona lí-

nia ferroviària d'Amèrica i la quarta del món.

A la península, el primer tren que va circular va unir les ciutats de Barcelona i Mataró (28 km) l'any 1848 i va ser promogut per l'india Miquel Biada i Bunyol, que també havia participat en la construcció del primer tren a Cuba.

Varen deixar una petjada important els catalans a les Amèriques?

Sí. Els catalans com a bons emprenedors que hem estat sempre també varen deixar empremta a ultramar. Per exemple, l'arenenc Pau Espriu Llobet –avantpassat del poeta Salvador Espriu– fou un dels fundadors de la ciutat de Cárdenas, a Cuba; Jaume Partagàs Rabell, creador de la prestigiosa “Real Fabrica de Tabacos Partagàs”. Des de Catalunya s'exportava bàsicament a les Índies, ceràmica, tèxtil, vi i aiguardents. Penseu que marxaven essent nois (nens) molt joves de 13, 14, 15 anys amb la maleta plena d'una única cosa, la seva capacitat de treball.

Com ens explicaries els vincles entre l'obra de Gaudí i els indians?

El gran mecenes d'Antoni Gaudí va ser Eusebi Güell i Bacigalupi. Si d'una cosa pot presumir Torredembarra, és de tenir l'india més famós i respectat Joan Güell i Ferrer, el seu pare Pau Güell i Roig ja havia emigrat a Santo Domingo. Güell i Ferrer va fer fortuna a Cuba i a la seva tornada va crear dues grans empreses La Maquinista Terrestre y Marítima i el Vapor Vell de Sants. Gràcies a la fortuna del pare i a la seva pròpia, Güell i Bacigalupi va poder sufragar i promoure grans obres del modernisme per a tots conegudes com el Parc Güell, la Colònia i el Palau Güell.

Tens alguna anècdota que t'hagi semblat interessant sobre el cas d'algun india que hagués fet fortuna?

A mi sempre m'agrada explicar que el famós edifici del passeig de Gràcia barceloní, la Casa Milà coneguda com “La pedrera” va ser promoguda gràcies a les rendes de l'india Josep Guardiola, fill de l'Aleixar i

amb vincles i casa d'estiueig a Blanes.

Josep Guardiola i Grau fa fer molta fortuna, es casà amb la reusenca Roser Segimon i Artells. Un cop vídua, Roser Segimon es casà amb Pere Milà i Camps i junt varem fer construir aquesta joia del modernisme. L'última obra civil de l'arquitecte Antoni Gaudí i declarada Patrimoni de la Humanitat el 1984.

Una altra india peculiar és Josep Xifré d'Arenys de Mar, Xifre, va ser el català més ric del segle XIX. S'estima que tenia una fortuna de més de 120 milions de reals, és per això que a Barcelona es va posar de moda l'expressió “ser més ric que en Xifré”. I a Barcelona, també hi trobem els coneguts Porxos d'en Xifré.

Sent una part molt important de la nostra història, que penses que encara queda per fer?

Ufff! Molt. Sempre explico que el relat india és el gran desconegut de la nostra història. Una història recent, ja que encara podem parlar amb descendents d'indians, com el senyor Baltasar Parera de Pals.

Crec que molta gent no és conscient de tot el que els indians han aportat a la nostra manera de ser i de fer en l'actualitat.

Pensa que costums tan nostres com allargar la sobretaula, fent el conegut “café, copa i puro” no seria possible sense els indians perquè ells ens van transferir aquest costum ja que aquí no teníem ni café, ni rom, ni tabac.

Més informació:

www.xarxamunicipisindians.cat

Facebook: *Xarxa Municipis Indians*

Carme Camins

Festetes d'estar per casa

Isabel Corominola

Quan decanta la calor comencen un reguitzell de festes i aplecs en llogarrets escampats de la comarca. Res a veure amb les festes majors multitudinàries dels nostres pobles i viles celebrades en plena canícula i coincidents amb l'allau turístic que inunda la zona. Han començat la tanda, aquest mes de setembre, l'aplec de Santa Maria de Bell-lloc, ermita del municipi de Palamós, situada als contraforts de Les Gavarres, i l'aplec de Sant Cebrià dels Alls, als cims més alts d'aquest massís, en el municipi de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura.

Els llogarrets en qüestió es solen trobar en punts solitaris apartats dels nuclis urbans. Les festes que s'hi celebren tenen un caire d'homenatge a la història del lloc,

que sol anar lligada amb l'origen i la identitat del seu municipi. La festa o aplec gira explícitament al voltant d'una esglesiola o ermita secular, en alguns casos fins i tot mil·lenària, i es celebra en honor al sant pel qui fou erigida. Els participants: alguns nostàlgics amants de mantenir les antigues tradicions, i algunes colles amb afició als àpats assilvestrats. Els forasters hi són una excepció; aquests aplecs solen tenir un esperit casolà, de veïnat comarcal.

Un dels aplecs que té més requesta és la Festa de Santa Coloma de Fitor, tot i que el trànsit rodat per arribar a aquesta església mil·lenària, encatauada enmig del massís de Les Gavarres, no pot esquivar els cinc o sis km per camins de polseguera en temps sec, o de bassals si ha plogut. Una altra cosa és pujar a peu, agafar vells corriols i dreces apartats de les pistes forestals, i gaudir de la Natura en estat pur.

La tossuderia d'aquesta església en perdurar en el temps li ha valgut un reconeixement que s'ha consolidat amb l'èxit d'assistència a la celebració de l'aplec que s'escau la tercera setmana d'octubre, i que, en els millors anys, ha ratllat el miler de participants. Per part de les Administracions i d'alguns simpatitzants del lloc, com ho són els membres de l'associació Amics de Fitor, la vella edificació ha comptat, en l'última

“Les festes que s'hi celebren tenen un caire d'homenatge a la història del lloc...”

dècada, amb la voluntat de dur-hi a terme rehabilitacions i millores amb resultats substancials, reafirmant que la gravitació que exerceixen les pedres de Santa Coloma en l'entorn comarcal és una atracció demostrada.

>>>

Santa Coloma de Fitor. Maig 2004.
(Foto: Isabel Corominola)

Esperant l'arrossada popular. Aplec de Sant Coloma de Fitor. 2011. (Foto: Núria Clara)

Abans de la crisi, els programes llaminers de l'aplec de Santa Coloma, rics en activitats i en pressupost, van fer batre records d'assistència. Aquí en va un tastet de la moguda: El matí, Ofici cantat; per vermut, sardanes amb cobla. Després la gran arrossada amb el plat de terrissa commemoratiu de la diada. De postres, no hi faltava el sorteig d'una aquarel·la que, any rere any, aportava Lluís Turet Soler (1929-2013) pintor i reconegut músic de l'orquestra la Principal de la Bisbal. Turet va ser fidel als aplecs de Fitor fins als seus darrers anys. A manera d'homenatge deixo a peu d'escrit l'enllaç del muntatge de Ramon Duran Bahí, dedicat a Lluís Turet. Al minut 4:30 el flabiol de Turet ens regala una vegada més el seu art.

El ball de tarda contemplat des del palco improvisat sobre el marge del camí Ral, tenia un toc surrealista, amb l'orquestra al complet vestida de gala presidint un paratge assilvestrat envoltat de boscos. L'orquestra, els anys de crisi, l'ha suplit un conjunt amb menys components. Si guí com sigui, músics i balladors, a l'esplanada de sota l'església, alegren aquelles pedres mil·lenàries testimonis, em temo, de més misèries que no pas d'alegries. Fins fa pocs anys, la festa es rematava amb un concert coral a la sala de Can Torroella, la casa pairal més popular de Fitor arran de les cròniques de qui en va ser propietari, a principis del segle passat, Miquel Torroella i Plaja (1858-1936).

I dels cims baixem a la plana per comprovar que no sempre es poden revifar les tradicions d'aire camperol com s'ha fet a Fitor. Quasi a tocar a mar, a pocs quilòmetres de Calella de Palafrugell i arran de la vila de Palafrugell, hi ha la capella de Sant Ponç situada al veïnat de Santa Margarida on, antany, s'hi havia celebrat la festa i l'aplec amb gran concurrència de públic. Josep Pla va descriure amb un toc de romanticisme, contrarestat amb algunes realitats humanes, l'ambient d'aquesta festa a principis del segle XX. «Les Hores» OC.: «Sant Ponç, és el dia 11 de maig».

Es produïa en la meua població natal un aplec de gent- generalment jove- en un pujolet situat al sud de la població,... paratge que anome-

Santa Margarida. Palafrugell, 14-05-2006. (Foto: Núria Corominola)

Can Torroella. Coral el Progrès. Fitor, 24-10-2004. (Foto: Núria Corominola)

Santa Coloma de Fitor,
interior de l'església.
Octubre 2011.
(Foto: Núria Clara)

Capella de Sant Ponç. Veïnat de Santa Margarida.
Palafrugell. 14-05-2006. (Foto: Núria Corominola)

Santa Coloma de Fitor, 2011. (Foto: Núria Clara)

nem de sta. Margarida... Hi havia una petita capella, dedicada a sant Ponç, al voltant de la qual feien una festeta: tocaven sardanes, hi havia ball, els venedors ambulants presentaven les seves precàries, insignificants mercaderies, es venien els líquids de l'època. Però potser, de tot aquest petit desori, el que feia més gràcia era la minúscula capella, sobre l'altaret de la qual i voltant la imatge de sant Ponç posaven una gran quantitat de roses roges, de roses de sant Ponç, que eren una literal meravella. Una tarda de maig, un paisatge prodigiós; ordenat, pacífic;

les collites en flor. L'obsessionant olor de primavera; les blavisses Garrotxes a ponent; la palpitació del mar, invisible però lluminós i cert; els petits núvols blancs caminant

“L'orquestra, els anys de crisi, l'ha suplit un conjunt amb menys components.”

lentament pel blau del cel, tan net... i, per concentrar-ho tot, la profusió de les roses de sant Ponç en l'altaret de la insignificant capella...

Les roses de sant Ponç eren roses populars- les primeres que arribaven en aquell rodal. Eren vermelles, roges, de capoll concentrat però d'obertura fàcil i de pètals gruixuts, sucosos, ben lligats. Meravelloses roses primaverals! En aquella època, els balls populars no eren pas gaire higiènics i més aviat tenien un punt de fètid. Però el color roig d'aquelles roses ho salvava tot- i les noies que portaven les roses -, i l'espectacle era adorable”. Josep Pla, Les Hores.

Després de llegir Pla, vaig anar a l'aplec de Sant Ponç, a la tarda, era

Pere Trijueque, historiador palamosí, membre d'Amics de Fitor, plasmant l'ambient del ball de tarda. Fitor, 19-10-2008. (Foto: Isabel Corominola)

Abans de l'arrossada, l'orquestra fent els preparatius. Al fons, picnic al prat: Festa de Fitor. Oct. 2011. (Foto: Núria Clara)

l'any 2006. La festeta exuberant i multitudinària que Pla havia qualificat d' «aplec de gent -generalment jove-» havia quedat reduïda a uns

“Aquests canvis evidencien que és un privilegi poder gaudir, encara avui, d'aplecs i festes com la de Fitor...”

quants nostàlgics de la tercera edat. El ball, l'escampadissa de paradetes i

la gent arreu del pujolet, tot, s'havia reconvertit en un acte discret; un homenatge a la vella tradició enxiquida en una trobada de simpatitzants sòbria, al voltant d'una audició de sardanes en un recinte o lliça gairebé closa. Aquests canvis evidencien que és un privilegi poder gaudir, encara avui, d'aplecs i festes com la de Fitor, en llogarrets que mantenen l'esperit camperol i un espai obert, il·limitat, on la gent s'hi escampa com clapedes de bolets. Pels que l'hem gaudit i l'anem gaudint any rere any, para-

frasejaré les paraules d'en Bogart i la Bergman: «Sempre ens quedarà... «Fitor»». Per molts anys les generacions venidores del nostre Empordanet ho puguin repetir.

*Enllaç recomanat dedicat a
Lluís Turet Soler*
<https://www.youtube.com/watch?v=pOX9fij9GU>

GRÀFIQUES AGUSTI

des de 1978

CRISTALL

GRANJA

DE DILLUNS A DIVENDRES ESMORZA DE CINE
AMB MORITZ

"ENTREPÀ FRED O CALENT I
CER VESA MORITZ

3,90€

BREAKFAST WITH BEER
DÉ JEUNE AVEC BIÈRE MORITZ
DESAYUNA CON CERVEZA

"SI ET CONSIDERES UN ESPERIT LLIURE... ETS **MORITZ**"

Fang i pipa...

Estic contemplant amb orgull els darrers “pebrotillos” que hi ha a les quatre mates de pebrots d’Herbón-Padrón que tinc en el meu hort balconer particular. Malauradament al llarg de l’estiu han caigut moltes flors i en desco-

“A Palamós fan pipes, de grosses i de petites!”

nec la causa... serà la manca de nitrogen (N)?, de fòsfor (P)?, o potser de potassi (K)?.. Ara no sé per què us explicava tot això! Ah, sí, per la dita, “pimientos de Padrón uns pican e outros non”. Hi ha hagut i encara hi ha molt debat en explicar la causa d’aquesta peculiaritat.

Cosa similar, amb llarg debat, fou el cas d’unes pipes de fang, origen d’una altra dita: “A Palamós fan pipes, de grosses i de petites”. Curiosament les que he vist eren totes de la mateixa mida!!

Al començament de la segona meitat del segle passat hi havia una gran controvèrsia entre els investigadors per la paternitat d’unes pipes d’argila fina blanquinoso (a les que s’hi afegia una canya per a poder fumar), esteses per bona part de Catalunya i sud de França. Un nodrit grup d’estudiosos defensava l’origen romà d’aquest artefacte de fumar. Fins i tot n’hi havia una mostra al museu d’Empúries. Ja us podeu imaginar als romans, recalcats en el sofà-taula, acabats de dinar i delectant-se amb l’olor i sabor del fum que sortia de la pipa

de fang! La resta d’investigadors creien que atribuir-les als romans no tenia fonament, però feia falta demostrar-ho i si fos possible descobrir qui les havia fabricat. El meu mestre i amic, el recordat Luís Esteva i Cruañas (1906-1994) de Sant Feliu de Guíxols, va ser l’encarregat de demostrar, l’any 1974, l’origen palamosí de les pipes d’argila cuita i posà fi a la discussió.

Les pipes porten gravats diferents mots... Un d’ells, “ESPINET”, era el cognom del fabricant. Tres fills de l’escultor Pere Antoni Espinet i néts per part de mare del pintor Fernando de Segòvia, d’Olot –vaja, artistes per totes bandes- arribaren a Palamós cap al 1776 on crearen una saga familiar de fabricants de pipes. Es tracta dels escultors Joan (1750-1815) i Esteve (1756-1833) i el fuster Ignasi (1753-?) Espinet de Segòvia.

L’Ignasi i l’Esteve varen dissenyar i esculpir el motlle. Era de forma

elegant i les pipes gaudien d’una paret fina, detall que les feia molt lleugeres. El negoci el va continuar el nebot, fill del seu germà Joan, Josep Antoni Espinet Sureda (1784-1848) i després el fill d’aquest, Josep Espinet Bas (1824-1880).

“Luís Esteva i Cruañas (1906-1994) de Sant Feliu de Guíxols, va ser l’encarregat de demostrar, l’any 1974, l’origen palamosí de les pipes d’argila cuita i posà fi a la discussió”

En protocols notarials, en documents de l’Ajuntament i en els llibres sacramentals es troben referències a altres obradors de pipes a la nostra vila, entre 1788 i 1852: Joan Ribes Camps (fuster) (1772-1845) i el seu fill Josep Ribes Serra (1822-1848), Antoni Prohías Ramis (1757-?) i Pere Caner Teixidor (?-1804). Aquests dos darrers, eren mariners que varen canviar d’ofici.

Altres dels cognoms gravats a les pipes és “CASTELLÀ”, segurament dissenyades per Joan Castellà, del qual disposem de molt poques referències.

Si ara hi hagués producció de pipes de fang, de ben segur que portarien gravat, “fumar és dolent per la salut”.

Pipa de Palamós

Pere Trijueque
Historiador

L'OSTEOPATIA

El fundador de l'osteopatia va ser Andrew Taylor Still, nascut el 1828 a Virginia (EEUU). Fill d'Abraham Still, pastor metodista, metge i granger. També va estudiar medicina i a més a més enginyeria. Una epidèmia de meningitis va matar a tres dels seus fills, llavors es va qüestionar la medicina del seu temps, basada en fàrmacs de dubtosa eficàcia i que ell considerava

tòxics per a l'organisme. Intentant buscar una forma de medicina més acord a les normes de la natura a partir del 1874 comença a exercir una medicina basada en un enfocament manual, que va anomenar osteopatia. El principi fonamental és que l'estructura governa la funció. L'anatomia és fonamental. El 1892 juntament amb el cirurgià W. Smith funden la primera Escola d'Osteopatia a Kirksville. A finals del segle XIX va arribar a l'escola J.M. Littlejohn, metge especialista en fisiologia, periodista amb quatre doctorats, amb ell l'osteopatia va afegir el concepte de la importància de la fisiologia i va ser el que va introduir l'osteopatia a Europa, fundant la British School of Osteopathy a Londres el 1917.

L'OMS el 2010 publica un document on especifica els criteris acadèmics i professionals per poder exercir aquesta professió, i la considera una professió sanitària independent i de

primera intenció. Estableix dos itineraris acadèmics: El que es pot cursar a l'Estat Espanyol consisteix a estudiar 1500 hores després de 4200 hores de carrera universitària sanitària. Per identificar clarament a qui ha assolit aquests criteris, la Federació Europea d'Osteòpates (EFO), va crear la identificació, "Eur, Ost. DO." Lamentablement el govern espanyol, al contrari de la majoria d'estats europeus, no ha regulat oficialment l'osteopatia. Des de el registre d'osteòpates d'Espanya (ROE), (www.osteopatas.org) se segueix treballant per aconseguir que es reguli seguint les directrius de la OMS.

Fèlix Hereza Pagès
osteopatiapalamos.blogspot.com
Osteòpata DO. MROE.496.
Fisioterapeuta col.888.

EN PERE, EN PAU I EN PINTO

En Pere i en Pau coneixen en Pinto. En Pere el coneix perquè tots dos són de la mateixa AMPA i en Pau perquè

és família del seu Cap de Departament. En Pere diu que en Pinto és una persona horrible, que no accepta ni consell ni crítica i que sempre acaben discutint; en Pau diu que conèixer en Pinto és el millor que li ha passat en molt de temps, que li soluciona tot i té un tracte agradable i alegre.

Tots dos han dedicat els mateixos esforços i la mateixa quantitat de temps a entendre en Pinto. Però cap dels dos ha entès que en Pinto és una persona, i les persones, som meravellosament complexes.

En Pinto avui surt a fer unes cerveses amb els companys del taller. La Cinta anirà al mateix bar amb les seves amigues perquè és el seu aniversari. La Marta, cosina de la Cinta, és compan-

ya de feina d'en Pere; la Katy, amiga de la Cinta, va ser parella d'en Pau i varen quedar amics.

La Cinta i en Pinto es miren i el món desapareix, amor a primera vista. Ell encarrega que li serveixin una copa a càrrec seu i ella es mira les amigues buscant aprovació. Quina informació arribarà primer a la Cinta? La positiva, que obrirà un camí de flors i violes, o la negativa, que intoxicarà el que podria ser l'amor de la seva vida?

Nàtalia Burjachs Serrano
Auxiliar del Síndic de Greuges de Palamós

Racó del Lector

Nota. Les cartes adreçades a El Far de l'Empordà han de portar les dades personals dels seus autors: nom, cognoms, adreça, número de telèfon i DNI, de manera que no es publicaran cartes signades amb pseudònim o inicials. Els escrits cal que no superin les quinze línies o els 1.000 caràcters d'extensió. El Far de l'Empordà es reserva el dret a publicar escrits ofensius, que facin apologia de guerra, del racisme, del maltracte animal o d'altres tipus de violència. Els textos han d'anar adreçats a redaccio@elfardelemporda.cat.

POBRE COLOM!

Ja s'està convertint en un costum això de llevar-se al matí i trobar-nos amb una nova 'parida' de la CUP. En aquest cas, el damnificat ha estat el pobre Colom que ha vist com a ulls dels cupaires, era declarat esclavista, precursor de l'imperialisme i no se quantes coses més. De vegades penso que si aquest home hagués sabut el cúmul de ximpleries que els nostres doctes entesos en la matèria dirien sobre ell, que ni li haguera passat pel cap intentar creuar l'Atlàntic.

El pitjor de tot plegat, és que en veure la notícia i escoltar les declaracions i excuses dels cupaires l'entorn d'aquesta qüestió, un s'adona que durant l'anterior legislatura, amb els implits Fernández i Arrufat, vam creure que la gent d'aquest partit estava realment preparada, és a dir, que estàvem davant d'una generació 'llegida'. Ara t'adones que tot allò va ser un miratge. Si ja va ser un error l'elecció d'en Baños, tots els que han vingut enrere ha estat una veritable calamitat. La prova es que dels darrers 90 anys de recer-

ques al voltant de la figura de Colom i de la catalanitat de la Descoberta d'Amèrica, aquests nois de la falç i el martell o desconeixen tot, i encara diuen que el pobre Colom és el culpable de totes les pestes que hi ha al món.

Crec sincerament que el populisme es fonamenta de la incultura del poble i quan un poble legitima aquest tipus de fer política, alhora és deslegítima a si mateix.

Enric Ramírez

Sant Feliu de Guixols

EL CÉSAR, PEDRO SÁNCHEZ

Per començar i per no espantar els que em coneixen, diré que en Pedro Sánchez no és sant de la meva devoció, però recordareu, com en aquelles pel·lícules de romans en què llençaven a aquells pobres desgraciats a la sorra del circ, un acaba sentint una certa pena pels que seran menjats pels lleons. Aquest és el cas d'en Pedro Sánchez, que a l'estil del què li va passar a César, ja l'esperaven a la cantonada, els fidels al seu estimat Bruto, amb els ganivets entre les dents i amb ganes extremes de sang. No en va, els hi perillen moltes de les momes que tenien fins ara.

El final de la pel·lícula ha estat bestial. Sense cap mena de mirament, han decapitat al cap de l'organització, s'han passat pel forro la militància i han deixat temporalment una gestora, evidentment controlada per la gent de la líder andalusa que aspira a ocupar la cadira del pobre Sánchez, que s'encarregarà de portar el partit a unes eleccions internes on aquesta senyora pugui desembarcar, en un mar de llàgrimes per l'emoció de rebre tal confiança dels

seus companys i camarades. Amb tot i després d'aquest hara-kiri amb tret al peu incorporat, el que caldrà veure és si el PP es conforma amb aquesta debacle o fins i tot es planteja anar a terceres eleccions i acaba llençant al PSOE del camarada Felipe "X" González a les escombraries. La política espanyola és així. Mentre el món, encara que a dures penes avança endavant, a Espanya continua aquell feudalisme que hom creia esborrat cap allà l'època medieval.

Ruth Garcia

Verges

Mar, veles i bicicletes de fang

Entrevista a la ceramista ganxona Quimeta Serra

Quimeta Serra i Fornós

La Quimeta fa més de 40 anys que es dedica a treballar l'argila a través de tècniques de cocció que demanen, a part d'hores i hores –i una capbussada de mans constant dins del fang–, molta passió. Va anar durant quatre anys a aprendre l'art del fang a l'Escola de Ceràmica de la Bisbal, essent aquest l'únic aprenentatge acadèmic de la seva carrera artística. Amb 88 anys a l'esquena i no pas a les mans, ja que les segueix utilitzant per pintar cels de colors pastel, aquesta ceramista ganxona i autodidacta segueix treballant incansablement dia rere dia. Cada any fa una exposició a la Cambra de Comerç del poble amb quadres a l'oli i obres mixtes amb relleus d'argila que atrauen gent d'arreu del món.

L'obra de la Quimeta es reconeix per la seva manera de dibuixar rostres sense cara, molts cops són noies passejant en bicicleta o caminant per paisatges d'arbres florits. Aquest setembre farà un any d'ençà que l'Ajuntament va anomenar-la “Filla predilecta de la ciutat” per la seva dilatada experiència i pels seus retrats blaus-rojos del cel i del mar de Sant Feliu.

Quantes obres diria que ha fet al llarg de la seva vida?

Milers, molts milers! No t'ho sabria dir, però pensa que cada dia hi treballo, i durant la nit hi penso molt mentre intento dormir. Vaig començar amb la ceràmica als 40 anys, i vaig combinar-m'ho sempre amb la família. He tingut els fills, néts i besnéts cada dia a dinar durant 30 anys. M'aixeco cada dia a quarts de set del matí i vaig a dormir a quarts de tres o més tard. Ni menjaria, del que m'arriba a agradar el que faig! A mi no m'agraden les vacances.

Com es defineix, tenint en compte

que ha treballat tant l'argila com la pintura i ha experimentat molt amb els òxids per crear noves textures i formes?

Jo em defineixo com una persona treballadora. Sempre m'ha agradat molt experimentar amb els colors i les textures, amb els baixos relleus, el gres i la porcellana. També he fet taules, làmpades, mòbils i d'altres escultures. Però mai m'he considerat una artista.

Però vostè fa art...

Sí, però ho faig perquè m'encanta, és la meva passió. Però no penso mai que ho faci bé. Em preocupa molt el que pensin de les meves obres, de si els agradarà o pensaran que és un xurro. Jo vaig anar a classes de dibuix, però vaig plegar aviat perquè jo dibuixava sense mides ni perspectives ni res, i ells tot ho volien exacte. I jo, justament no faig res exacte, a mi m'interessava treballar el fang, veure la matèria i saber fer colors. A mi no m'ha interessat mai tot això. El que no sé és si això que jo faig és art o no. Però m'ajuda a viure i a tirar endavant cada dia, a moure'm i a fer treballar el cap.

Si no fos per això, què faria? Mirar la tele? Si no m'agrada quasi

>>>

res del que fan! Només a la nit fan pel·lícules bones.

Què ha suposat per vostè ser autodidacta?

Jo sempre he tingut por dels pintors, i de les crítiques. Però una vegada un periodista em va dir que el millor crític és el client, i que com que n'he tingut molts doncs que podia estar contenta. A part de tot això, em costa estar satisfeta del que faig. Em passa sovint que passo nits pensant com corregir un color o una peça. I puc passar-m'hi dies, reposant-la, fins que l'acabo.

Què comporta treballar la ceràmica?

La ceràmica és una tècnica que no permet guanyar-se bé la vida. La gent es rendeix amb el que jo em dedico. Demana molta feina, moltes hores i atenció durant la cocció, i de vegades no surt bé. Cada vegada es treballa menys amb ceràmica, poca gent està disposada a treballar deu o dotze hores diàries, que és el que es necessita per fer aquesta tècnica, ja que la ceràmica és lenta i s'ha de treballar molt. Jo he pogut anar fent sempre, per sort tinc una clientela fidel, i també a restaurants i negocis.

Aquesta tècnica deu requerir una bona organització...

Oi tant, sempre ho he tingut tot molt ben organitzat. El matí el dedicava a fer els colors, a la tarda dibuixava i a la nit gravava els dibuixos. Una peça podia estar tot un matí al forn coent, només d'una cara. Això implica que si s'havia de coure dels dos costats, es trigaven 10 hores. I tot això sense haver-hi posat l'esmalt, encara. Però com que a mi m'agrada, no trobo res difícil. Ara ja no coc peces perquè requereix estar sempre pendent de les peces, però no he deixat del tot la ceràmica, ja que de vegades la incloc a teles amb relleu, per exemple.

A vostè no li agraden els motllos...

No, mai n'he fet pas. Tot m'ho he fet jo, amb peces úniques. També m'he fet tota la vida els colors, que es fan amb diversos pols com per exemple el marbre. Per fer això s'ha de saber química, per posar tal quantitat d'una cosa i de l'altra. Ni he après a dibuixar ni he comprat mai colors per pintar la ceràmica. Tot m'ho he fet jo sola. I clar, més feina, però és que si de mi depengués ni menjaria!

Ara ja no treballa tant amb ceràmica. Què fa a canvi?

Encara m'estic mentalitzant que no puc fer ceràmica perquè és molt

dur, però intento pensar-hi com una etapa nova. Ara pinto amb oli sobre tela, que també m'encanta, i faig coure peces si és que vull fer-hi un relleu d'una gavina, un vaixell o d'un far, per exemple.

L'últim experiment que he fet ha estat pintar tot un quadre amb les mans. Els cels els he fet sempre així, però fins ara la resta de la composició la feia amb les eines adequades. N'he fet dos amb mar i cel, que haig de corregir perquè no he acabat d'aconseguir bé el color del mar.

Com definiria vostè l'art?

Com la passió de viure. Per mi començar a treballar la ceràmica ha estat com l'inici d'una lluita, perquè tenia la família, que per mi és el primer per damunt de l'art. I ara amb l'edat que tinc, cada caiguda o petita cosa és una lluita. Però al ser gran tinc molt de temps per observar el cel i el mar des de casa. Jo compro màquines d'un sol ús que em van molt bé per retratar cels excepcionals. Això em serveix molt pels quadres. El cel que veiem ara és perfecte pel quadre que estic fent ara. Aquesta tarda m'hi posaré!

Ariadna Sala
Text i fotografies

El lèxic mariner com a patrimoni immaterial (2)

Fins fa poc no sabíem que era això del patrimoni immaterial. Ara gràcies a la televisió de casa nostra coneixem queho són els Castellers, la Patum o les Faies del Pirineu. Però patrimoni immaterial també ho és la parla de cada contrada i de cada ofici. Unes expressions que s'han transmès de pares a fills durant segles i que ara, en el moment on l'accés al coneixement universal és més senzill que mai gràcies a Internet, curiosament, és quan corren el major perill de desaparèixer.

Dins d'aquestes parles hi ha la dels mariners i pescadors. Un lèxic prou difícil pels no entesos en els temes de la mar i àdhuc, si cap, pels navegants actuals. Seguint la primera part d'aquest article publicada en el número anterior continuarem amb la conversa:

- Avui el **calafat ha anat a veure** en Pitu.
- Mentre no li **portin el pràctic a bord!**
- L'altra dia el vaig veure que **anava a fer el curri**. Anava com un boig, només veia boies per llevant, **boies per garbí!**
- Potser li caldria **carregar-se de seny** a aquest xicot. Fa llàstima la dona. Fa temps que **li han llevat les nanses**.

Bé podria ser una conversa marinera a peu de moll. Cert. Però malgrat allò que sembla no parlen ni de pesca, ni de barques. A en Pitu el **calafat que l'ha anat a veure** no és altra que el metge. Clar que això sempre és millor que et **duguin el pràctic a bord**, és a dir, que el mossèn vingui a donar-nos la unció dels malalts, el darrer sacrament abans de la mort pels catòlics. Per la conversa

>>>

sembla, però, que la seva malaltia vingui d'anar a pescar al curricà, **d'anar a fer el curri**, arrossegant un esquer a una velocitat moderada des d'una barca? Sí, però en el nostre lèxic empordanès el significat té més a veure amb la cacera de femelles que amb la pesca. **Anar a fer el curri** seria l'equivalent actual d'anar a lligar. Entenent per lligar la seva setena definició al Diccionari de l'Institut d'estudis Catalans: Establir una relació amorosa de caràcter generalment passatger. D'aquí que aquelles **boies per llevant i boies per garbí** fessin referència a les sinnes, pits, pitram o mamellam de les dones amb les quals es creuava. Per

“Un lèxic prou difícil pels no entesos en els temes de la mar...”

tant no podia de ser d'altra manera que a la pobra dona d'en Pitu feia temps que li **havien llevat les nanses**, o com col·loquialment es diu, li havien posat un parell de banyes.

- Quina llàstima, perquè **passeja unes bones orles**.
- I té un bastiment amb **bons nedants**!
- Sí, ja ho pots ben dir ja. És de **bona fusta**.

Els dos pescadors continuen la seva conversa marinesca. Les orles d'una barca són les parts d'aquesta que superen la coberta. Per tant **passejar una bona orla** significaria que té una alçada important per sobre d'aquesta. Però realment el seu significat fa referència a la part superior del cos d'una dona, de la cintura en amunt. I si l'orla és la part superior, els nedants són la part submergida d'una barca, la seva obra viva. Més concretament les parts de proa i popa. Clarament en aquest cas al cap del pescador que fa el comentari hi ha els **bons nedants** de popa, és a dir el cul, de la dona d'en Pitu. **De bona fusta** és una expressió que tothom coneix i que també és aplicada en aquest cas. Els dos homes conclouen que aquesta dona és una dona com cal. La conversa deriva cap a nous rumbos.

- Xicu, amb aquesta crisi tornarem a quedar quatre **cagaplatges**.
- Ja saps que la setmana passada en Lluís va **arriar la vela per manca de vent**?
- Sí noi, Tots plegats estem carregant d'**anèmies de mal temps**!

Cagaplatges? Marrans? No, **cagaplatges** eren anomenats els pescadors que anaven de platja en platja, vivint en tendes improvisades, cercant llocs on trobar peix per

guanyar-se la vida. Curiosa activitat que avui estaria prohibitíssima: ni es pot acampar, ni es poden treure les barques a la platja. Però allò que és més habitual avui és **arriar la vela per manca de vent**. Ho fan hotels, botigues, bars,... al final de cada temporada. De res serveix tenir la vela armada sinó hi ha vent, com de res serveix mantenir un negoci obert sense clients. I tot plegat és culpa de les **anèmies del mal**

“Anys i anys de feina de formiga anotant i recollint una parla gairebé desapareguda”

temps. El mal temps fa que al litoral tot vagi malament: la pesca, el turisme, l'oci. La manca de feina permet usar el cap per pensar i tenir idees i decisions urgents que no sempre són encertades.

El recull d'expressions que feu la Glòria Mauri sembla infinit. Anys i anys de feina de formiga anotant i recollint una parla gairebé desapareguda. Siguin aquests articles un reconeixement a la seva tasca.

Jordi Salvador
@escenavegant

Aires de tramuntana

TRIBUNALS I TARGETES DE PRESENTACIÓ

Joaquim Ullan

És curiós això dels tribunals espanyols. Jo sempre havia pensat que la seva feina era la de vetllar per l'aplicació de la justícia davant de casos on aquesta havia estat sobrepassada o violada. Si recordeu bé, fa uns mesos, el Conseller Romeva ja va haver de modificar la seva "targeta de presentació" perquè el TC havia decidit intervenir en la qüestió i prohibir la semàntica utilitzada en la definició del càrrec d'aquest conseller, és a dir, el pobre Romeva podia la seva tasca encomanada sense cap mena de problemes però de cap manera podia

presentar-se com a cap d'una conselleria d'exteriors.

Avui despertem amb la notícia de què al TSJC l'ha molestat, mirin vostès, el fet que l'Amadeu Altafaj, defineixi el seu càrrec com a "representant permanent" davant la UE, i per aquest motiu ha decidit suspendre-li l'etiqueta. La cosa té la seva teca, ja que com en el cas d'en Romeva, l'autoritat judicial tampoc ha qüestionat la tasca a desenvolupar per part d'aquests membres o representants del govern català, però mirin, sembla que allò del nom sí que té importància. Així doncs, els nostres polítics catalans ja poden estar tranquils, poden

seguir amb tota la seva planificació en política internacional sense cap mena de problema, això sí, cal tenir compte amb el que posem a les targetes de presentació, no fos cas que alguns d'aquests doctes jutges, patís un cobriment pensant que potser són representants d'algun país estranger.

ELS MALSONS DEL MADRIDISME

Joaquim Ullan

Per sort, no sóc aficionat madrista ni res que s'hi assembli, però de vegades em poso a la pell d'aquest col·lectiu i em faig creus del tremendo malson que han d'estar vivint aquesta gent. Tan gran ha estat el terratrèmol blaugrana que ha devastat en el que va de segle XXI, el futbol espanyol, que a fi de poder fer una certa oposició a la culerada, el madridisme ha hagut d'empassar-se personatges tan lamentables com en José Mourinho o en Cristiano "la toia" Ronaldo, personatges a qui allò de l'esportivitat, el fair-play, la importància de l'equip,

etc., són ximpleries o coses de nens. D'en José Mourinho ja n'hem parlat suficient. Un entrenador sense escrúpols, que esportivament no ha aportat res al joc, i que la seva única fita és tractar de descentrar per la via antiesportiva als rivals que clarament han demostrat superioritat. D'en Cristiano Ronaldo, ja coneixem també la seva personalitat. Dit per ell mateix, bo, ric i guapo. Tot i així aquesta setmana m'ha acabat de demostrar el que ja suposàvem tots: justet de neurones. L'home, a unes declaracions d'en Xavi Hernández en les que deia

que preferia a Messi abans que a Ronaldo (això és com descobrir la sopa d'all), no ha tingut millor idea que respondre que encara que Xavi tinguí més títols guanyats, ell té tres pilotes d'or, cosa que l'exblaugrana no. Pensar que el madridisme ha de justificar a aquests personatges únicament perquè són el seu flotador, és trist, però ens garanteix als culers molts anys més de victòries.

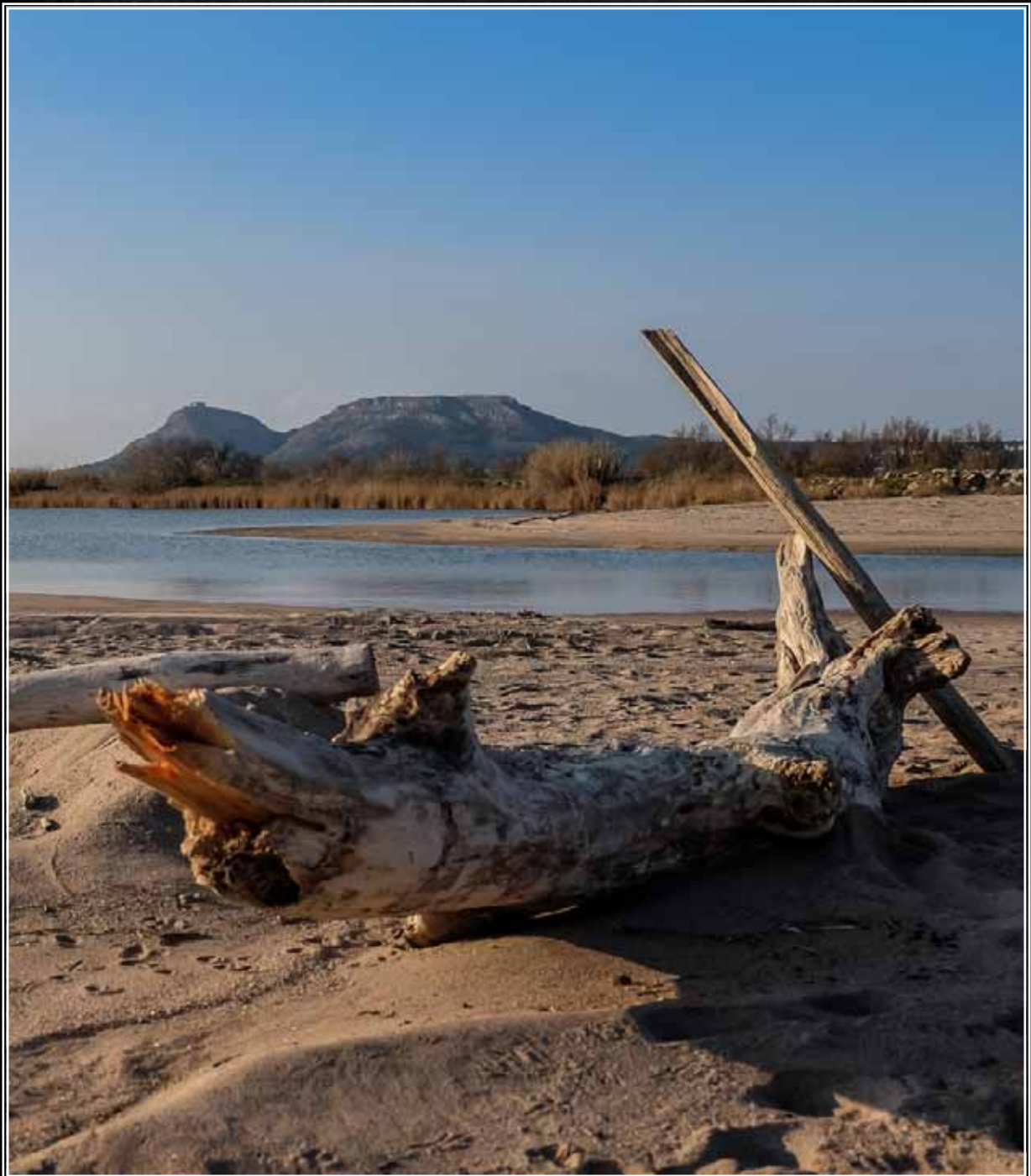

NO HO DUBTIS:
MILLOR DIFUSIÓ
AL MILLOR PREU.

PUBLICA LA TEVA PUBLICITAT
AQUÍ!

Contacta amb nosaltres:
619 579 870 // 690 381 496 • redaccio@elfardelemporda.cat

Entre dues aigües

Lloc: Gola del Ter - Torroella de Montgrí

Dalí, a Cap de Creus, de les roques en feia pintura magistral. A la Gola del Ter, de les soques n'hauria fet genialitats.

Aquí, una soca erosionada que ben mirada sembla un peix pescat entre dues aigües. Lluny, el castell al cim del monstre gris vigila l'Empordanet.

Palamós

MÉS D'UN MILER DE TASTETS SERVITS A L'ACTIVITAT D'INICI DE LES JORNADES "PALAMÓS GASTRONÒMIC" 2016

La Mostra Gastronòmica al carrer va tenir lloc dissabte 1 d'octubre i va comptar amb la participació d'una desena de restaurants i tavernes del municipi.

De les 12 i fins a les 15 h, el nombrós públic participant va tenir l'oportunitat de provar molts dels plats que formaran part dels menús i de les propostes culinàries que serviran durant aquest mes d'octubre als restaurants i tavernes del municipi. Les jornades "Palamós Gastronòmic" arriben enguany a la cinquena edició amb l'objectiu de donar a conèixer i aprofundir en la gastronomia de la vila des de tots els àmbits.

El passat dissabte 1 d'octubre Palamós va obrir la cinquena edició de les jornades "Palamós Gastronòmic" que permeten donar a conèixer i aprofundir en la gastronomia de la vila des de tots els seus àmbits, apropant el públic a la seva àmplia oferta culinària, degustant els productes autòctons i

donant l'oportunitat de cuinar amb els professionals dels fogons.

Les jornades 2016 han tingut com a tret de sortida la Mostra Gastronòmica al carrer que va tenir lloc el passat dissabte a la plaça dels Arbres.

Èxit de la Mostra Gastronòmica al carrer

Aquesta activitat va comptar amb la participació d'una desena de restaurants i tavernes del municipi que van oferir una àmplia varietat de tastets dels seus menús i de les diverses propostes culinàries que serviran durant aquest mes d'octubre als seus establiments.

En total es van servir més d'un miler de tastets al nombrós públic que va visitar aquesta mostra que es va realitzar de les 12 i fins a les 15 h.

Un ampli programa d'activitats

Com és tradicional el "Palamós Gastronòmic" inclourà dins la seva oferta de propostes els menús gastronòmics als restaurants del municipi.

Un total de 18 restaurants de la vila participants en l'activitat serviran el menú especial "Palamós Gastronòmic" amb plats de peix de temporada combinats amb les millors propostes culinàries i maridats amb la **cerveza Estrella Damm Inèdit**. El vessant més lúdic de les jornades se centrarà en el Concurs de Tapes i Pinxos "Tapa Estrella". En aquest cas cada taverna

participant (13 en total) proposarà un pinxo i/o tapa original (de creació pròpia) que participarà en el concurs. Aquesta proposta es podrà tastar a cada taverna i el visitant podrà puntuar-la a la plana web del Palamós Gastronòmic.

Tallers de Cuina, visites guiades a la subhasta del peix o degustació de vins, són altres de les ofertes del programa. Cal destacar també que un any més les pastisseries de la vila serviran el popular ja "pastís dels Agustins" i que és elaborat a base d'ametlles, sucre, mantega, ou i farina.

Gaudir d'un sopar "d'aparador"

Per segon any consecutiu el "Palamós Gastronòmic" brindarà l'oportunitat de poder gaudir d'uns sopars molt exclusius i, amb una simbiosi entre el sector comercial i el restaurador de la vila, es tornaran a oferir els sopars als aparadors i als comerços del municipi.

El divendres 21 d'octubre a partir de les 19.30 h els restauradors de Palamós prepararan els àpats dins la mateixa botiga participant, ubicant taules i cadires a l'aparador, tot preparat perquè tingui el lloc el sopar d'un menú gastronòmic molt exclusiu dins aquell comerç i a la vista de totes les persones que passin per aquells carrers comercials de la vila.

"Mostra Gastronòmica 2016 a la plaça dels arbres oferint tastets"

"Grup d'estudi OPTIFEL"

EMPORHOTEL PARTICIPA AL PROJECTE EUROPEU OPTIFEL

El setembre de 2013 es va iniciar el Projecte de recerca i desenvolupament OPTIFEL, liderat per l'Institut National de la Recherche Agronomique francès (INRA) i amb el suport de la Unió Europea dins del 7è Programa Marc Europeu de Recerca i Desenvolupament.

Hi participen 26 socis de 10 països europeus, entre ells Emporhotel (empresa de serveis hotelers en l'àmbit de la salut participada per les empreses Fundació Hospital de Palamós, Fundació Palafrugell Gent Gran, Consorci Assistencial del Baix Empordà i Fundació Sa-

lut Empordà). Fundació Alícia, Casa Mas i l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) de Monells, que forma part de l'equip coordinador del projecte, són també participants catalans.

Objectiu

El projecte té com a objectiu general definir i proposar nous productes alimentaris per aconseguir una millor alimentació i una millor apetència pels aliments entre la gent gran. Aquest segment de població, en increment a Europa, és especialment sensible a problemes de malnutrició, que es poden traduir en una pèrdua d'autonomia o en una minva de la qualitat de vida.

Així, el principal objectiu és obtenir prototips alimentaris que permetin desenvolupar un nou concepte de

cuina, casolana, fàcil, ràpida, segura i adaptada a les necessitats nutricionals i funcionals d'aquest grup de població. El desenvolupament d'aquest nou concepte ha de ser d'utilitat per mantenir l'autonomia i la qualitat de vida de la gent gran, tant si són independents des del punt de vista culinari, com si utilitzen un servei de menjars a domicili.

Evolució del projecte

Enquestes i grups focals a voluntaris

L'any 2014 es van fer enquestes per conèixer les preferències i hàbits alimentaris, la gestió de les necessitats diàries, la preparació d'àpats i les dificultats que es troben a l'hora de menjar. A la vegada es van organitzar grups focals per a avaluar l'adequació de l'envasat i l'etiquetatge existents actualment al mercat a les necessitats i requeriments de les persones majors de 65 anys.

Concepte Eating Capability i grups de cates

Durant l'any 2014 i el 2015 es fan assajos pel desenvolupament del concepte de Eating Capability en estreta col·laboració amb la Universitat de Leeds a la Gran Bretanya. Aquest terme, que es pot traduir com la "capacitat d'alimentar-se", pretén establir una relació entre l'estat físic de la gent gran, i la textura òptima per la seva alimentació a nivell individual.

Sant Feliu de Guíxols

SANT FELIU INAUGURA L'ESPAI GUÍXOLS ARENA

El penúltim cap de setmana d'Agost va ser la data escollida per celebrar la inauguració de l'espai Guíxols Arena, un antic descampat en desús que té una capacitat per a 8.000 persones i que pretén ser un espai obert d'acollida d'un ventall ben ampli d'esdeveniments a la ciutat. Les obres han consistit en aplanar el terreny, que feia pendent, després es va cobrir

amb ciment i per últim s'hi ha construït grades perquè la gent s'hi pugui asseure.

Els actes inaugurals van incloure un "Holi festival" diumenge a la tarda, i una jornada festiva dissabte al vespre que va haver-se de suspendre a causa de la pluja i que comptava per una banda amb una Cercavila dels Gegants de la ciutat i d'un Piromusical, i per l'altra hi havia programats diversos concerts que incloïen grups ganxons com Ask the Dust i els Quercus, i l'Orquestra Plateria, l'actuació de la qual representava que era l'última que realitzava a les comarques gironines.

L'Ajuntament vol utilitzar aquest espai per programar fires, trobades i concerts per tal de dinamitzar Vilartagues, la part alta de la ciutat, que feia temps que reclamava més inversions donat el gran nombre d'habitants que s'hi concentren. La intenció del consistori és que el Guíxols Arena atregui tota mena d'actes de rellevància. A més de l'ús que se'n pugui fer per celebrar actes puntuals, també s'ha habilitat com a pàrquing i s'hi ha instal·lat dues pistes esportives per poder-ne aprofitar l'espai durant tot l'any.

L'ESPAI CARMEN THYSSEN DEDICA UNA PROGRAMACIÓ DE PEL·LÍCULES D'INDIS I COWBOYS PER AL PÚBLIC INCONDICIONAL D'AQUEST GÈNERE.

Els nostàlgics del western podran gaudir de les dues projeccions emblemàtiques amb Burt Lancaster y James Stewart al cinema Truffaut de Girona: *"Apache"* i *"Winchester 73"*.

L'Espai Carmen Thyssen segueix organitzant activitats paral·leles a l'exposició *"La Il·lusió del Far West"* i aquesta vegada ha volgut preparar especialment per a la gent gran, un cicle de cinema sobre el Far West als coneguts cinemes Truffaut de Girona.

Àngel Quintana, professor d'història del Cinema de la Universitat de Girona realitzarà la introducció de les dues pel·lícules: *"Apache"* (1954, Robert Aldrich) amb Burt Lancaster com a pro-

tagonista el pròxim dijous 6 d'octubre a les 20.30 h i *"Winchester 73"* (1950, Anthony Mann) el dijous 20 d'octubre, també a les 20.30h i protagonitzada per James Stewart.

Els dos films han estat considerats emblemàtics del gènere del western i en el seu moment han estat artífexs en la construcció del mite que explica l'exposició *"La Il·lusió del Far West"*, que es pot veure fins al 30 d'octubre a l'Espai Carmen Thyssen de Sant Feliu de Guíxols. Pilar Giró, directora artística de l'Espai Carmen Thyssen de Sant Feliu de Guíxols explica "aquesta activitat va dedicada especialment al públic adult. Ells de petits jugaven a indis i cowboys, però a més, de joves eren el públic d'aquestes pel·lícules. Volem tornar a reviu amb ells aquells moments i per això els convidem a venir al cinema."

"La il·lusió del Far West"

Del 25 de juny al 30 d'octubre de 2016

Espai Carmen Thyssen

+info: www.espaicarmenthyssen.com/es/

Palafrugell

MÉS DE 3.000 PERSONES HAN GAUDIT DE LES CANTADES D'HAVANERES ALS AUDITORIS AMB MOTIU DEL 50 ANIVERSARI DE LA CANTADA DE CALELLA DE PALAFRUGELL

Més de 3.000 persones han pogut gaudir, en la darrera setmana, de les Cantades d'Havaneres que s'han desenvolupat a 4 dels principals auditoris del país (Auditori de Girona, Palau de la Música Catalana, Teatre Ateneu de Tàrraga i Auditori Pau Casals de El Vendrell).

La Cantada d'Havaneres de Calella de Palafrugell ha celebrat enguany el seu 50è aniversari. Per commemorar-ho, les quatre diputacions catalanes es van posar d'acord i van organitzar una cantada a cada una de les demarcacions

catalanes. Entre el 24 de setembre i el 2 d'octubre, l'Auditori de Girona, el Palau de la Música de Barcelona, el Teatre Ateneu de Tàrraga i l'Auditori Pau Casals de El Vendrell van acollir la iniciativa, que portava per nom "La Cantada als Auditoris". Així, entre els 4 espais van ser quasi 3.000 persones les que van gaudir del tancament de les representacions als auditoris.

Els artistes convidats van ser: Terra Endins, Veles i vents, Boira, Arjau, Neus Mar, Port Bo, Peix Fregit, Els Cremats, Son de l'havana i Indira Ferrer. Com és habitual en totes les cantades, al final del concert els diferents grups van cantar tots junts, "El meu avi", "La vella Lola" i una composició especial per a aquesta ocasió "El salanc de Calella".

D'aquesta manera, i amb motiu de la celebració del 50è aniversari de la Cantada d'Havaneres de Calella de Palafrugell, els músics es van traslladar des de l'espai natural del Port Bo a la platja de Calella, fins a 4 dels auditoris més representatius de Catalunya.

EL MUSEU DEL SURO DE PALAFRUGELL ACULL EL SIMPOSI “EN LES PERIFÈRIES DEL MÓN DEL VI”

L'Ajuntament de Palafrugell, La Asociación de Museos del Vino de España, Emovins i el Museu del Suro de Palafrugell, han organitzat al Museu del Suro de Palafrugell, entre els dies 5 i 7 d'octubre, el XIV Simposi “*En les perifèries del món del vi*”.

Entre els objectius del simposi hi ha el de donar a conèixer en profunditat

el món del suro, tant des d'un punt de vista patrimonial, com de present i de futur, entre persones que per les seves relacions amb les bodegues en poden ser prescriptors. Palafrugell és una de les poblacions catalanes que més taps transforma i comercialitza de Catalunya. Han participat l'Institut Català del Suro, el Laboratori del Suro, l'Associació d'Empresaris Surers (AECORK) i el mateix Museu del Suro.

Al mateix temps, la trobada ha servit per ampliar el coneixement de les “*perifèries del vi*” amb ponències sobre el món del suro, del vidre i el disseny gràfic relacionats. Així com potenciar el fet de conèixer la DO Empordà. Amb una superfície d'aproximadament 2.000ha la producció mitjana de la zona és de 65.000 hl, agrupant 50 cellers i 315 viticultors. D'aquesta producció, els vins negres en representen aproximadament el 60%; els rosats, el 17%; els blancs, el 19%, i els vins dolços (les garnatxes i moscatell), el 4% restant. De la producció de vi emparat, se'n comercialitza un 50% embotellat, cosa que representa uns 4 milions d'ampolles anuals. Aproximadament un 15% de la produc-

ció es destina a exportació, principalment a Alemanya, Suïssa, Estats Units, Holanda, Noruega, Gran Bretanya, Bèlgica i Dinamarca.

El simposi ha donat a conèixer el patrimoni cultural (inclòs l'enogastronòmic) i el paisatge del territori empordanès posant en relació el personal tècnic dels Museus del Vi, per cooperar en la resolució de les problemàtiques comunes. L'organització del simposi obre les portes també a surers, enòlegs, sumillers i a aquells que estudien per ser-ho, a productors ja consolidats i a aquells que formen part d'una nova filosofia d'entendre la vinya.

La Asociación de Museos del Vino fou constituïda l'any 2005 i té per finalitat afavorir la trobada, cooperació i estudi dels Museus i Centres Temàtics del Vi associats, per a la promoció, difusió i defensa dels interessos i activitats comuns, així com promocionar i difondre la cultura del vi en general i la de cada zona vitivinícola en particular. Els museus que la integren, així com els simposis anuals de l'associació; són un referent obligat en el món de la cultura del vi.

Torroella de Montgrí

SIS AJUNTAMENTS ES REUNEIXEN A TORROELLA DE MONTGRÍ PER TRACTAR LA REIVINDICACIÓ DE LA MILLORA DE LES CARRETERES DEL BAIX TER.

Diversos alcaldes i regidors dels Ajuntaments de Torroella de Montgrí, Verges, Ullà, l'Escala, Bellcaire i la Tallada

d'Empordà es van reunir el passat divendres a l'Ajuntament de Torroella per tal d'intercanviar inquietuds i posar en comú estratègies institucionals al voltant de la perillositat de les carreteres del Baix Ter. Han acordat coordinar les seves accions i intensificar la reivindicació històrica del territori per tal de resoldre aquesta problemàtica. En aquest sentit, faran extensiva aquesta iniciativa a la vintena de municipis que es troben al llarg i entorn de les carreteres de la Pera a Gualta (GI-642 i GI-643) i de Medinyà a Ullà (GI-633 i GI-634 i un tram de la C-31, on es troba el perillós

“empalme” amb la carretera de l'Escala) i demanaran, com a primera acció, una reunió de tots ells amb els màxims representants de Carreteres i Mobilitat de la Generalitat.

A la reunió hi han assistit els alcaldes de Torroella, Verges, la Talla d'Empordà i l'Escala, Josep Maria Rufi, Ignasi Sabater, Josep Ferrer i Víctor Puga, respectivament; i els regidors Dolors Anguera i Joan Josep Caravaca, d'Ullà; David Sallaré, de Bellcaire, i Jordi Colomé (1r tinent d'alcalde) i Josep Martinoy (regidor de Mobilitat), de Torroella de Montgrí.

PALS ES PREPARA PER CELEBRAR UNA NOVA EDICIÓ DE LA SEGA TRADICIONAL DE L'ARRÒS

El 15 d'octubre Pals acollirà la XVIII Sega Tradicional de l'Arròs, una de les cites obligades del calendari

palsenc, ja que, a banda de celebrar l'arribada d'una nova collita d'arròs, recupera i posa en valor els orígens de l'activitat agrícola al municipi.

Com cada any per aquestes dates, els arrossaires de Pals ja es preparen per fer la sega de l'arròs, que un cop més arriba acompanyada d'una jornada festiva al Mas Carles. Tot donant continuïtat als actes festius del mes de juny, en què es

va celebrar la Plantada Tradicional de l'Arròs, el proper 15 d'octubre Pals acollirà la XVIII Sega Tradicional de l'Arròs. Els actes començaran a les 11 del matí amb una original posada en escena dels pagesos més veterans de la vila, que faran una petita demostració del procés de sega de l'arròs tal com era abans que arribés la mecanització, consistent en tallar les espigues d'arròs amb la corbella, fer-ne garbes i col·locar-les sobre una "barca" de fusta arrossegada per un cavall. Tot seguit, es durà a terme el ja tradicional taller amb espigues d'arròs, consistent en l'aprofitament de les espigues per crear centres ornamentals. Com no podia ser d'una altra manera, la jornada conclourà amb una deliciosa arrossada popular.

La Sega Tradicional de l'Arròs és una de les cites obligades del calendari palsenc, ja que representa un viatge simbòlic a les arrels de l'activitat agrícola del municipi, sens dubte un dels trets característics de Pals i també un dels seus principals segells d'identitat. Des de l'Ajuntament es convida a tots els veïns i veïnes a participar d'aquest bonic esdeveniment, una bona oportunitat per ensenyar als més menuts un petit bocí de la nostra història col·lectiva i per celebrar l'arribada d'una nova collita d'arròs.

Per tal de participar en l'arrossada, cal reservar prèviament a l'Oficina de Turisme, ja sigui presencialment o via telefònica (972.637.380).

Santa Cristina d'Aro

SIGNATURA CONVENI PROGRAMA INCORPORA

L'Ajuntament de Santa Cristina d'Aro i la Fundació Acol·lida i Esperança han signat aquest dilluns 3 d'octubre un acord de col·laboració per potenciar la formació i la inserció laboral de persones en situació de risc d'exclusió social. La finalitat de l'acord és la promoció i el desenvolupament d'accions de difusió i sensibilització de la RSE en la petita i mitjana empresa del municipi de Santa Cristina d'Aro, oferint informació i assessorament especialitzat a les empre-

ses amb la finalitat de gestionar ofertes laborals i promoure la inserció laboral de persones amb dificultats d'inserció. D'altra banda l'Ajuntament de Santa Cristina d'Aro i la Fundació Acol·lida i Esperança promouran l'intercanvi d'ofertes laborals amb l'objectiu de donar major cobertura a les demandes de les empreses i posar a disposició un ventall més ampli de possibilitats a les persones en situació o risc d'exclusió social i a persones discapacitades. En aquest sentit es preveu la derivació de persones en situació o risc d'exclusió social i/o amb discapacitat del Servei d'Ocupació Municipal (SOM) al Programa Incorpora a través de la Fundació Acol·lida i Esperança, per tal que es puguin beneficiar de les ofertes laborals que es gestionen des del programa Incorpora.

L'Ajuntament de Santa Cristina d'Aro amb la signatura d'aquest acord de col·laboració reforça el seu compromís amb el foment de l'ocupació, facilitant, promociant i impulsant accions ge-

neradores d'ocupació i de desenvolupament de l'activitat econòmica i de la millora de l'ocupabilitat de persones. La Fundació Acol·lida i Esperança és, des del passat mes de juny, una de les tretze entitats que forma part del grup de Girona del programa Incorpora. La Fundació Acol·lida i Esperança promou espais d'acollida per a persones en situació d'exclusió social amb la finalitat d'acompanyar-los i promoure oportunitats de canvi; centren la seva activitat d'intermediació i inserció laboral a la comarca del Baix Empordà.

Insercions laborals a Girona

Entre gener i agost d'aquest any el Grup Incorpora Girona ha facilitat un total de 561 llocs de treball a persones en risc o situació d'exclusió gràcies a la col·laboració de 305 empreses gironines. Entre els col·lectius atesos destaquen persones amb discapacitat, aturats de llarga durada, joves en situació de vulnerabilitat, dones víctimes de violència de gènere i persones immigrades.

La Bisbal d'Empordà

"Cuiners i pastissers (Foto: Ajuntament de La Bisbal d'Empordà)"

"Presentació Tastaolletes 2016 Ceramistes (Foto: Ajuntament de La Bisbal d'Empordà)"

TASTAOLLETES 2016, LA 6ª EDICIÓ DE LA MOSTRA DE GASTRONOMIA I CERÀMICA DE LA BISBAL D'EMPORDÀ

El Tastaolletes és una iniciativa de l'Àrea de Promoció i Desenvolupament Local de l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, amb la col·laboració especial de l'Associació d'Empresaris Artesans Ceramistes de la Bisbal i Comarca, l'Espai del Vi, el Terracotta Museu i Eixmedia, organització de fires i mercats. Sais ha recalcat que "el principal objectiu d'aquesta mostra és

posar en valor els productes ceràmics, en aquest cas vinculant-los amb el sector de la restauració i la gastronomia, per tal de fomentar el seu ús entre els establiments de restauració i les llars de les persones que gaudiran del Tastaolletes". Fins ara el Tastaolletes es celebra durant un cap de setmana. Una de les novetats d'aquesta edició és l'allargament de la seva durada. La mostra tindrà lloc de l'1 al 15 d'octubre, amb la voluntat d'atreure visitants i potenciar el turisme fora dels mesos estivals on hi ha més afluència. Sais ha remarcat "la importància d'incentivar que els visitants allarguin la seva estada en els municipis contractant els serveis d'allotjament turístic i que consumeixin els serveis

dels restaurants i comerços per tal de dinamitzar econòmicament el territori i contribuir així al manteniment del teixit empresarial turístic i comercial actual". De l'1 al 15 d'octubre, la ruta gastronòmica del Tastaolletes ofereix la possibilitat de provar diferents tastets i menús gastronòmics, servits amb plats de ceràmica de productors de la Bisbal i els municipis del seu entorn, i elaborats pels 15 establiments participants, entre restaurants, bars i pastisseries. Sais ha declarat que "amb la ruta gastronòmica del Tastaolletes es demostra la voluntat de crear xarxa i sumar sinergies entre administració i sector privat en benefici del municipi".

RESTAURANT CAN SIDRO

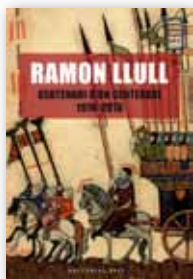
CUINA MEDITERRÀNIA I TRADICIONAL CATALANA
EN UN INDRET ÚNIC I EXCEPCIONAL A LES GAVARRES

MENÚ CAP DE SETMANA

MENÚ DE LA GAMBA - MENÚ DE LES TRILOGIES
MENÚ CALÇOTADA (NOVEMBRE A MARÇ)

C/ Roca d'agria, 5 - Vall-llobrega - Telèfon per reserves: 972 317 653 - cansidro@yahoo.es - www.restaurantcansidro.com

Suggeriments des de la Llibreria Cercle Català d'Història

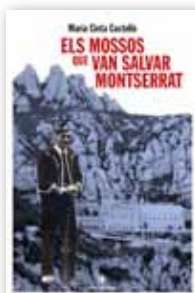

RAMON LLULL. CENTENARI D'UN CENTENARI (1916-2016)

De VV.AA., Ed. Base, 2016

Amb motiu d'acomplir-se el VIIè centenari de la mort de Ramon Llull, el gran pensador català pare de la llengua catalana moderna, Editorial Base ofereix l'obra d'homenatge que, el 1916, la prestigiosa revista Quaderns d'Estudi va dedicar al pensador del segle XIII, amb textos de Llorenç Ribes, Lluís Pastre, Robert Speer, Jordi Rubió i Balaguer i Ramon d'Alós. D'aquesta manera, Editorial Base se suma i contribueix a recuperar la memòria històrica de Llull i la d'aquells que ara fa cent anys varen evocar l'obra impressionant del nostre avantpassat.

Ramon Llull (Palma, Mallorca, 1232 - Tunis, Tunísia, 1316) va ser un escriptor, filòsof, místic, teòleg, professor i missioner mallorquí del segle XIII, conegut per la seva extensa obra escrita, redactada en català, occità, llatí i àrab. Destaca, juntament amb l'autor del Llibre dels fets, per la seva producció literària en llengua catalana i és considerat el primer autor a fer servir una llengua vulgar per fer arribar millor a la gent els coneixements filosòfics, teològics i místics. Dins aquesta voluntat divulgativa va escriure-hi novel·la moral i llibres de divulgació científica i tècnica.

ELS MOSSOS QUE VAN SALVAR MONTSERRAT

De Maria Cinta Castelló, Ed. Llibres de l'Index

Els Mossos d'Esquadra que van salvar Montserrat és la memòria familiar de la guerra i postguerra d'un mossos de la República, a través de la mirada de la seva filla. La història viscuda per Ramon Castelló i Hierro, que en esclatar la Guerra civil (1936-1939) va formar part del destacament de catorze mossos d'esquadra enviats des de Barcelona al monestir de Montserrat. La missió prèvia d'aquests homes era la de custodiar i protegir, des del monestir fins a Barcelona, la vida dels monjos que van haver de rescatar i que estaven amagats en diversos llocs d'aquelles muntanyes. A Montserrat també va arribar la gran caravana de camions, custodiats per guàrdies d'assalt motoritzats, amb el tresor de la República espanyola. Montserrat, durant el període de la guerra, era un lloc relativament tranquil, almenys en aparença, on van aplegar personatges com els presidents Companys, Azaña o Negrín.

Maria Cinta Castelló i Clech (Tarragona, 1931) s'educà a Barcelona ciutat on ha viscut i ha estat vinculada molts anys. Professionalment ha estat una "activista" de la salut real en front de la indústria farmacèutica i la desídia de molts metges. Ha publicat *El dolor de espalda en el muro de la verguenza* (Barcelona, 2005).

EL GRAN INQUISIDOR

De Miquel Fañanàs, Ed. Grup62

Nicolau Eimeric, Inquisidor General de la Corona d'Aragó, va ser un dels personatges més foscos de la història de Catalunya. Com un jove alegre pot arribar a convertir-se en una de les persones més cruels de la història? Després de la mort del seu amor de joventut, Sara, Nicolau inicia un ambiciós camí per acabar sent una de les figures més temudes, ocupant un dels càrrecs més importants de la Inquisició, que va exercir amb duresa i violència contra els jueus, bruixes i heretges.

Miquel Fañanàs va néixer a Girona l'any 1948. Periodista i escriptor, ha col·laborat en diverses publicacions periòdiques i ha publicat els llibres *Susqueda* i altres narracions, *Assassinat a la Missa del Gall*, *Dies Irae*, *A tant la peça*, *El secret de l'arxiu*, *L'Any de la Serp*, *Cavall de batalla*, *Diari de les Revelacions*, *L'enigma de les Revelacions*, *L'enigma de la Torà*, *La pedra màgica*, *Un cadàver a Charing Cross*, *On és el tigre?*, *El complot dels pinzells*, *Un bon dia per matar, un bon dia per morir*, i *La roca del Corb*. Ha guanyat els premis literaris Just M. Casero de narració curta, el Ciutat d'Olot de novel·la i el Vall d'Albaida de literatura eròtica.

ESPECIAL OCTUBRE: RUTA CRISTÒFOR COLOM I LA VILA DE PALS

amb el Cercle Català d'Història - 8a temporada.

La ruta Cristòfor Colom i la vila de Pals: la història mai explicada de la Descoberta d'Amèrica us sorprendrà perquè revela la clau de l'estança del Descobridor d'Amèrica a Pals i el paper de Catalunya i l'Empordà en la gesta més important de la història. Una visita guiada pels carrers del meravellós recinte medieval de Pals. En ells, us descobrirem molts dels personatges més propers a Colom així com el port i la vila marinera de Pals al s.XV. Absolutament sorprenent!

Data: Dissabte 15 d'octubre, a les 11h del matí.

Preu: 12€ (10€ en compra anticipada). Menors 12 anys gratuït.

+Info: www.discoveringcolumbus.com i Oficina de Turisme de Pals.

Special Novias

Núvia · Festa · Complements

Aire de Rosa Clarà

Luna novias

San Patrick

Cosmobella

Yolancris

Villais

C/ Enric Vincke, 2 - Tel. 972 31 54 26 - PALAMÓS - info@specialnovias.com

www.specialnovias.com

SpecialNovias

Setembre: Tornada a l'escola

Serveis de Salut Integrats
Baix Empordà

AQUEST MES DES DE LA SECCIÓ SSIBE PARLEM AMB L'ANNA MOYÀ, PEDIATRA DEL CAP DE LA BISBAL D'EMPORDÀ QUE DÓNA UNS VALUOSOS CONSELLS ALS PARES ARA QUE S'ACOSTA LA TARDOR I TORNEM A LA "NORMALITAT".

Aquest moment pot ser viscut amb ganes per alguns nens, generalment petits, que ja tenen ganes de tornar a veure els amics de l'escola; amb menys ganes per altres, més grandets, que tenen mandra de tornar als estudis; amb alleujament per part de molts pares que ja no han de fer mans i màni-

gues per tenir "col·locats" els nens. En tot cas, convé fer un seguit de plantejaments per tal que el curs que comença sigui planer i aprofitat per part de tots.

Faré unes reflexions agrupades en diferents àrees.

TORNADA A LES RUTINES.

Aquest és un tema important. El mot "rutina" té connotacions negatives, però especialment per als nens les rutines són molt necessàries: ajuden a quadrar el seu dia a dia, a situar-los en el temps i l'espai i a crear hàbits que a la llarga els ajuden (com més petits, més segurs se senten seguint rutines). Potser això pot semblar tediós per als pares, però no per als nens.

Rutines importants són les **horàries**: llevar-se a l'hora que toca i també anar a dormir a l'hora que toca. I l'hora que toca és més d'hora del que solem fer. Els nens han de dormir per poder rendir a l'escola, en la vida diària, per reforçar el seu sistema immune... Els més petits a les 9 haurien de ser al llit, i els no tan petits, a les 10. Amb els adolescents tenim un problema: el seu ritme biològic va desfasat (a les nits no tenen son, i als matins no hi ha qui els desper-ti). Però si no s'aconsegueix un canvi d'horaris... a l'institut cal ser puntual i hauran de fer un esforç suplementari per anar al llit quan toca i dormir almenys 8-9 hores.

També és una rutina important tornar a horaris regulars per als àpats i

normalitzar, si és que durant l'estiu hem fet els ulls grossos, la composició d'aquests àpats.

En aquest sentit hem d'emfatitzar un cop més la importància d'un bon esmorzar. Cal llevar-se prou d'hora per a tenir temps de prendre, idealment, una ració de làctic, una de fruita i una d'hidrats de carboni (got de llet, pa o galetes senzilles, suc de taronja natural, per exemple). Després de tota la nit en dejú, el nostre cervell necessita aquesta aportació d'energia. Si no se li dóna, ja funciona, però amb combustible de reserva que no li permet rendir com toca. A més s'ha demostrat que saltar-se l'esmorzar predisposa a l'obesitat.

La resta del dia hauríem d'anar fent àpats a intervals regulars: petit segon esmorzar (entrepà petit), dinar, berenar i sopar. Val més menjar poc i sovint, que no vol dir picar tot el dia! I això també val per als adults... Fruita dos o tres cops al dia, llet un parell de gots o equivalent en derivats, verdures diàriament siguin cuites o crues, llegum un parell de cops a la setmana, donar valor al peix, ous i carn també, però tenint en compte que les racions poden ser menors del que solem fer. Els pares i mares hem de saber que els plats precuinats aporten excés de sal, de greix saturat (del dolent) i que acostumen a gustos diferents de l'aliment natural. Pot ser una bona cosa pensar també com a deures

nostres, que caldrà passar alguna estona més a la cuina, pel bé de tots.

RUTINES EN ELS ESTUDIS

Aquestes són molt importants per al correcte aprenentatge dels nostres fills. No totes les escoles són donades a posar molts deures. Jo personalment crec que els deures en nens de primer o segon cicle de primària no caldrien, però ens hem d'adaptar a l'escola que hem triat o ens ha tocat, i en tot cas parlar-ne amb els i les mestres.

És bo, si tenen deures, de posar uns horaris per fer-los que permetin trobar el temps també per a jugar i descansar. Pot deixar-se, per exemple, una hora per berenar i descansar, dedicar després una hora a fer-los, i després potser ja caldrà sopar... Quan són petits és millor que els supervisem de prop i siguem allà per resoldre dubtes. Quan són més grans, deixar que siguin ells qui preguntin si cal.

I sempre mirar de mantenir un diàleg fluid amb mestres i tutors.

ACTIVITATS EXTRAESCOLARS: TAMBE TORNEN AMB L'INICI DEL CURS

Plantegem-nos quines i per a què?

El primer que cal tenir en compte és que el nen ja ha complert el seu "horari laboral" anant a l'escola, i més si a sobre ha de fer deures. Per tant, si els proposem altres activitats extraescolars, han de ser lúdiques o, en tot cas, molt gratificants per al nen. Són recomanables activats físiques, i més si es practiquen en grup, com ara els esports d'equip. Les arts marcial són un bon entrenament per nens especialment dispersos. També val molt la pena que algun cop a la vida practiquin natació, perquè saber nedar és important per prevenir accidents i a més és un esport molt complet.

Però hi ha nens que gaudeixen molt amb activitats com la música, la dansa, la informàtica o l'aprenentatge de llengües. Cal estar amatents als gustos dels nostres fills i també a les seves po-

tencialitats. Afavorir que puguin desenvolupar els seus talents innats augmenta la seva autoestima i millora el seu rendiment en altres àrees.

Ara bé, també els cal temps lliure. No cal que cada dia hi hagi una o dues activitats, això satura el nen, no el deixa jugar o fer relacions fora d'ambients estructurats, i pot arribar a limitar el temps de convivència amb la família.

En el nen més gran, de vegades hi ha la temptació de "castigar-lo" privant-lo de fer la seva activitat preferida si les notes a l'escola o l'institut no són prou bones. No crec que sigui bona idea. Potser, si en fa més d'una, li caldrà triar, però deixar-lo sense cap activitat no sol resultar en cap benefici: no millora el rendiment escolar i en canvi perd l'oportunitat de realitzar-se en altres àrees.

L'hàbit de la lectura és quelcom que no podem obligar, però sí influir, i també millorarà molt el rendiment escolar i l'aprofitament del lleure dels nostres fills.

El primer que cal és que ells ens vegin llegir i gaudir de la lectura: difícilment un nen que mai no ha vist ningú llegint fora de l'escola pensarà que llegir és quelcom agradable.

Mentre són petits, nosaltres els hem de llegir contes i històries. Aquesta és també una bona rutina: el conte abans d'anar a dormir.

Els nens més grans seran ells mateixos que llegiran si els deixem a l'abast lectures adequades a la seva edat i als seus gustos. I no ens impacientem, llegir per obligació no ha despertat mai lectors entusiastes.

I mentre fomentem l'hàbit de la lectura, haurem de no fomentar el de les pantalles vàries. Actualment l'oferta de pantalles que tenen els nens reconec que em desconcerta, així com la facilitat que tenen per dominar-les totes des de ben petits.

Això d'una banda és bo: segur que quan siguin grans els serà necessari aquest domini per moure's pel món laboral, per comprar, per buscar lleure... I ara mateix, ben usades, les TIC els obren un món de coneixement que anys enrere no hauríem pogut ni somni-

Per altra banda, no tot el que hi ha a les xarxes és adequat, correcte o ni tan sols veraç.

Estar enganxat a jocs els treu hores de joc col·lectiu o de comunicació amb la família, d'estudi, d'aquell temps tan necessari de "no fer res", de deixar la ment en repòs i "badant", expressió que sols conec en català i que reflecteix la necessitat de quedar en "stand by" per connectar amb l'entorn o amb nosaltres mateixos.

Hauríem de posar límits a les hores de pantalla, totes incloses. A partir d'una edat necessiten l'ordinador per treballar i estudiar, però abans d'aquesta edat es recomana dedicar un màxim de 2 hores diàries entre setmana i no més de 4 hores els caps de setmana, incloses la TV, jocs de mòbil, ordinador, game boy, etc.

Per això no és gens recomanable que hi hagi un televisor al dormitori dels nens, i si pot ser, tampoc hi hauria d'haver l'ordinador. I ja no sols per limitar el temps, sinó sobretot per poder supervisar els continguts. Alhora, ser curiosos de no posar nosaltres mateixos continguts que considerem inadequats per als nostres fills en horari que ells estan mirant també la TV.

La tornada a l'escola hauria de ser una tornada feliç a la normalitat, després del parèntesi estival. Agafem-nos-ho tots amb bon humor i sense atabalar-nos, que hi ha temps per a tot!

Anna Moyà

Pediatra ABS de La Bisbal

Els nostres mots

SETEMBRE

Núria Aupí. Filòloga

El nom dels mesos de l'any prové del calendari romà. Inicialment, en època dels romans, l'any tenia deu mesos i començava el mes de març. El setè mes era, doncs, el setembre, que ve del llatí *septem*.

El setembre pot ser molt assolellat i sec -*El mes de setembre, asseca les fonts sempre*-, o plujós -*Pluges pel setembre i neus per Nadal és temps natural; el setembre s'endú els ponts o eixuga les fonts*.

Aquest any ha estat un mes romancer, i entre pitus i flautes, fins passat mig mes no ha caigut cap gota, fet que haurà afavorit la verema.

Mes de veremes, -*El mes de setembre es talla el que penja, El setembre és veremador, i es fa vi del bo i millor, Pel setembre, neteja tines, portadores i premsa*- la tradició diu que, aquestes, cal començar-les amb lluna creixent -*Lluna setembràl, la més clara de l'any*- perquè els raïms donin més vi. Hi ha qui explica que els gotims més grossos són de ceps plantats i podats en lluna vella.

Antigament, els cellers solien tenir una bóta de vi ranci que s'acostumava a posar tocant en un angle del fons de la sala. D'aquí que tradicionalment es parli de la "bota del racó" com la del millor vi. A les cases que es feia vi, es cuitava *de no aixecar massa el porró*, car, *més clar l'aigua*, es podia acabar *dormint la mona* i anant *a dormir amb les tripes al ventre* o *complint la dita beu a galet i xerra!*

S'esgrana el setembre i comença la tardor -*La tardor és la primavera de l'hivern*-, la llum és més somorta, els dies s'escurcen, els dies de vacances, de festes i disbauxa queda enrere i torna la sembra -*El setembre, qui tingui blat que en sembri*-, la boira baixa a terra i a mar, els primers bolets, els codonys, l'escola...

I ara que parlem d'escola, acabem el mes de setembre, un poema de Joana Raspall per a petits i grans:

SETEMBRE
Raïm daurat i sucós,
raïmet atapeït,
madures emmorenit
pel bes de la sovellada.
Tens el gra tan dolç i ros
que sembla d'aigua emmelada.

L'Empordanet rialler

Intel·ligència emocional

És necessari desmitificar el paper preponderant que ha arribat a tenir avui en dia la intel·ligència. Per més ben dotada que estigui, si no va acompanyada d'altres factors de la personalitat, no donarà cap fruit.

Així no és estrany que, cada vegada més, quan les empreses busquen una persona per ocupar un lloc de treball, requereixin una sèrie d'habilitats personals que res tenen a veure amb el concepte d'intel·ligència al que fins ara es donava tanta importància.

Entre tots els candidats amb la mateixa formació i capacitat tècnica per gestionar la feina, el factor que inclinarà la balança cap a un o l'altre, seran aquest conjunt d'habilitats socials, personals i de control de l'estrès que s'ha donat en anomenar com intel·ligència emocional i que representa una part essencial de la nostra personalitat.

En aquest sentit Carles M. Espinalt ens ho sintetitzava amb aquesta conclusió: "Allò que valora un ésser humà, no està en el que sap sinó en què diu i fa amb el que sap." Ja que, podem ser un "pou de ciència", però si ens manquen, per exemple, les habilitats socials per comunicar-nos, escoltar amb eficàcia, dialogar a fi de posar-nos d'acord amb els nostres col·laboradors, etc., no podrem ser eficaços.

Ho veiem en alguns mestres que, tot i saber-ne molt de la seva especialitat, no encerten en la manera de transmetre els seus coneixements i els alumnes acaben per avorrir aquella assignatura. O en les actituds d'alguns directius que, lluny de saber posar-se el seu equip a favor, generen un clima de desconfiança i tensió, que aviat els farà el blanc de les murmuracions i de les intrigues.

L'empatia o saber-se posar en el lloc dels altres també configura un factor primordial en les relacions humanes. Són actituds subtils les que poden marcar la diferència entre l'èxit o el fracàs en una acció, però la suma d'aquests petits detalls comporta uns resultats sorprenents.

Està provat que les persones que perceben ràpidament les actituds i els canvis psíquics de la gent que els envolta saben manar a temps i amb bona agudesia. Saben trobar un estímul apropiat per a cada persona o per a cada grup de gent amb el qual han de posar-se en contacte.

Però tenir do de gents no és una qüestió de sort, sinó de conducta. El qui s'esforça a tenir gestos de senzilla deferència, detalls de cortesia i respecte, i es preocupa per escoltar amb interès, posseeix el do desitjat. L'experiència del psicòleg William James ja ens indica com de valuós és tenir cura del tracte amb els altres: "El principi més pregon del caràcter humà és el desig d'ésser apreciat"

L'adaptació a l'ambient també representa un element de vital importància. Si ens traslladem als orígens de l'ésser humà, entendrem el seu valor, perquè si no hagués estat pel gran esforç d'adaptació al medi que l'envoltava, la humanitat no hauria pogut sobreviure a les dificultats de l'entorn. Així les persones rígides,

amb poca flexibilitat per comprendre que no es pot actuar de la mateixa manera en les diferents situacions, demostren tenir incomoditats psíquiques que els immobilitzen en el seu progrés.

La persona amb bones aptituds d'adaptació està predisposada a conviure amb harmonia, a cedir una mica del seu terreny per evitar friccions. D'altres capacitats que podríem incloure dintre dels factors d'intel·ligència emocional serien: confiança en un mateix, visió optimista de la realitat, autocontrol dels propis impulsos, bona canalització de l'estrès, tolerància a la frustració, autocrítica constructiva, capacitat per aprendre dels propis errors i rectificar-los, actitud innovadora, creació d'objectius personals, constant automotivació, etc.

El fet de tenir un elevat coeficient intel·lectual però una baixa capacitat en aquestes característiques de la personalitat, ens donaria el perfil d'una persona saberuda, però completament inepte en el seu món personal i social. És com tenir un capital que no se sap administrar. Aquestes habilitats poden ser apreses i estimulades, sobretot en l'edat escolar, i en aquest sentit, s'han efectuat estudis que han demostrat una clara diferència d'actituds després de l'aprenentatge.

Carme Camins

Doctora en Psicologia i Grafòloga
<http://cgc-psicologiaformativa.com/>

Carta d'un dels executors del general Josep Moragues

CERCLE
CATALÀ
D'HISTÒRIA
cch

Relat de l'execució d'en Josep Moragues. El signant de la Carta, en Gregori Matas i Pujol, que era un dels cinc ministres de la Junta Interina de Catalunya que governava abans del Decret de la Nova Planta, i la carta està adreçada a Manuel Vadillo, que era una mena de primer ministre de Felip V.

Transcripció amb traducció al català:

Senyor: En conseqüència del que el correu passat vaig participar a xxx. Sobre la presó de Moragas, i demés companys, diré a V.S.I. que el dia 26 es va sentenciar el primer a ser arrossegat viu pels carrers per un cavall, degollat, i esquarterat, posat el seu cap en una gàbia damunt de la Porta del Mar amb aquest rètol: *Josephus Moragas, ob perpetrarum reiterata rebellionis Scelus, bis regis Clemencia abusus, tertio tandem Justitiam perichatus, et expertus; a Jaume Roca als Jaumichs a ser penjat, i posat el seu cap en una gàbia al lloc dels traïdors. I a Pau Massip trompeta que fou de Dalmau*

a ser penjat. Les sentències s'executaren el dia 27 a la tarda, després d'haver-los fet passar pels turments, malgrat el seu rigor no varen voler confessar res en cap dels socis, i còmplices en el delict.

Es van actuant, i substanciant els processos dels altres, havent estat gran el terror que aquelles sentències han marcat en les cors dels més obstinats,

Nota:

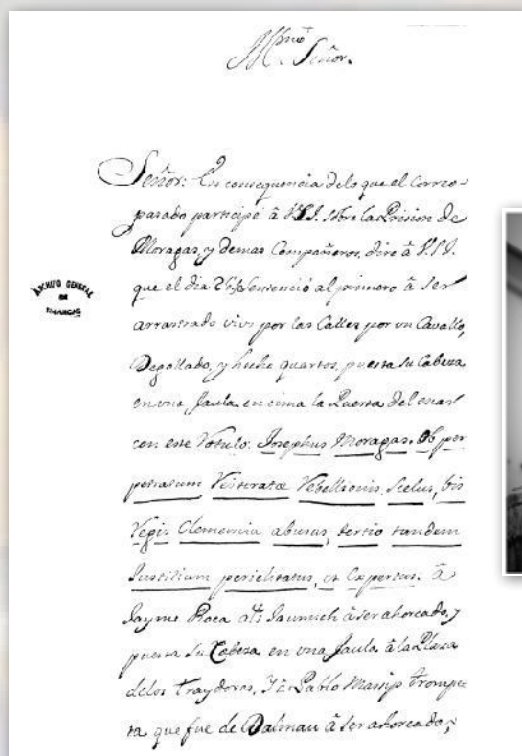
Les sigles V.S.I., son la abreviació de "Vuestra Señoría Ilustrísima".

Documentació aportada per en Josep Catà i n'Antoni Muñoz, autors del llibre: Repressió borbònica i resistència catalana (1714-1736)

Joaquim Ullan

President del Cercle Català d'Història

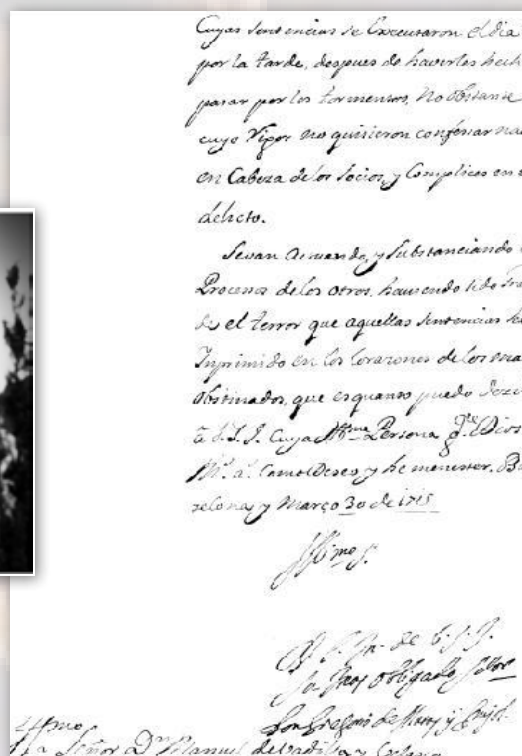
@joaquim_ullan / www.cch.cat

Reproducció de la carta original

Bust dedicat al General Moragues

l'Empordà

un món per descobrir